

**UCHWAŁA NR LIV/957/2013
RADY MIASTA KIELCE**

z dnia 5 grudnia 2013 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie miasta Kielce na lata 2014 – 2020**

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. , poz. 594¹⁾), art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 182, z późn. zmian²⁾) oraz art. 6 ust.2 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z późn. zmian.³⁾) Rada Miasta Kielce uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie miasta Kielce na lata 2014 – 2020, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

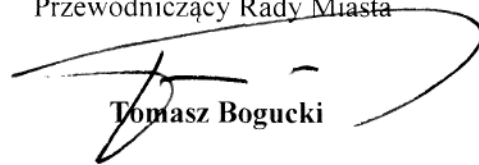
§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Kielce.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia, z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2014 roku.

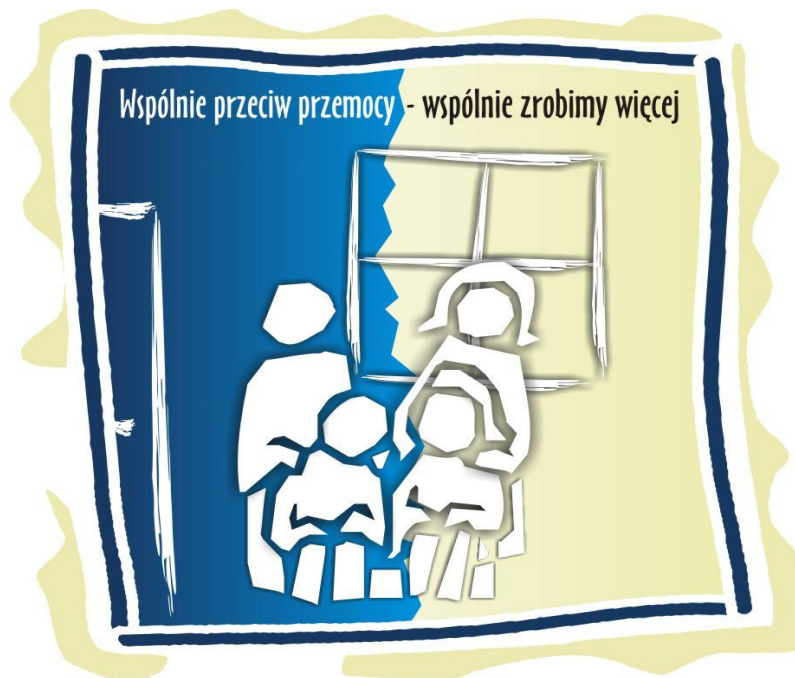
Przewodniczący Rady Miasta

Tomasz Bogucki

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2013 r., poz. 645

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2013 r., poz. 509

³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2009 r. Nr 206, poz. 1589, z 2010 r. Nr 28, poz. 146, z 2010 r. Nr 125, poz. 842, z 2011 r. Nr 149, poz. 887

**Gminny Program
Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na terenie miasta Kielce
na lata 2014 - 2020**

Spis treści

Rozdział I.

1.Podstawa prawna Programu	4
1.1. Prawne podstawy realizacji działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie	4

Rozdział II.

1. Przemoc w rodzinie w ujęciu teoretycznym	6
1.1. Definicje przemocy w rodzinie	6
1.2. Rodzaje i typy przemocy	6
1.3. Cykl przemocy	7
2. Sytuacja psychologiczna „ofiar” przemocy w rodzinie	7
2.1. Charakterystyka osób doznających przemocy	7
2.2. Syndrom wyuczonej bezradności	8
2.3 Zjawisko "prania mózgu"	8
2.4. Zespół stresu pourazowego (Post Traumatic Stress Disorder)	9
2.5. Proces wiktymizacji	9
3. Specyfika przemocy wobec niektórych kategorii ofiar	10
3.1. Przemoc a alkohol	10
3.2. Przemoc wobec dzieci	11
3.3 Przemoc wobec osób starszych i niepełnosprawnych	12
3.4. Zasady udzielania pomocy ofiarom przemocy	13

Rozdział III.

1. Ewaluacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na terenie miasta Kielce na lata 2008 – 2013 oraz Programu Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2013	14
1.1. Charakterystyka Programu	14
1.2. Osiągnięte rezultaty działania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na terenie miasta Kielce w latach 2008 – 2009	17
1.3. Osiągnięte rezultaty Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w 2010 roku	18
1.4. Osiągnięte rezultaty Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Programu Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie i działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kielcach w 2011 roku	18
1.5. Osiągnięte rezultaty Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Programu Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie i działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kielcach w 2012 roku	23
1.6. Osiągnięte rezultaty Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Programu Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie i działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kielcach w 2013 roku (stan na 31.10.2013r.)	27
1.7. Podsumowanie końcowe	29

Rozdział IV.

1. Przemoc w rodzinie w liczbach	31
1.1. Działanie prokuratury, orzecznictwo sądów powszechnych, statystyki policyjne	31

i podmiotów realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	
1.2. Statystyki Prokuratury Okręgowej w Kielcach	31
1.3. Statystyki Sądu Okręgowego w Kielcach	31
1.4. Interwencje w rodzinie z zastosowaniem procedury „Niebieskie Karty”. Co to jest „NIEBIESKA KARTA” ?	33
1.5. Czynności podejmowane przez Komendę Miejską Policji w Kielcach związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w 2011 roku	35
1.6. Stan realizacji Procedury „Niebieskie Karty” w Kielcach	35
1.7. Pomoc specjalistyczna na rzecz rodzin doświadczających przemocy w rodzinie w Kielcach	40
1.8. Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie MOPR Kielce ...	41
1.9. Oddziaływania korekcyjno – edukacyjne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie	47
1.10. Telefony zaufania	50
Rozdział V.	
Harmonogram Programu	54
Część I. Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie i poprawa bezpieczeństwa kieleckich rodzin	54
Część II. Rozwój systemu pomocy i wsparcia oraz poprawa bezpieczeństwa osób doznających przemocy w rodzinie	61
Część III. Wydatki związane z realizacją Programu	
1. Plan budżetu Programu	74
Bibliografia	76
Załączniki:	
Załącznik 1. System przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie miasta Kielce	77
Załącznik 2. Schemat działania Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych na terenie miasta Kielce	78

Rozdział I

1. Podstawa prawna Programu

1.1. Prawne podstawy realizacji działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Podstawę prawną działań podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz pomocą ofiarom przemocy w rodzinie stanowią m.in.:

- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jednolity Dz.U. z 2012 r., poz. 788 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2013, poz. 182 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz.U. z 2012 r. poz. 1356 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jednolity Dz.U. z 2012 r. poz. 124 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (tekst jednolity Dz.U. z 2011 r. Nr 287, poz. 1687 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz.U. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jednolity Dz.U. z 2010 r. Nr 33, poz. 178 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jednolity Dz.U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (tekst jednolity Dz.U. z 2011 r. Nr 277, poz. 1634 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (tekst jednolity Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (tekst jednolity Dz.U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 z późn. zm.);
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec

- osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno - edukacyjne (Dz.U. z 2011 r. Nr 50, poz. 259);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 135 z późn. zm.);
 - rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2010 r. Nr 201, poz. 1334);
 - rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania poradni psychologiczno – pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 199);
 - rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie domów pomocy społecznej (Dz.U. z 2012 r. poz. 964);
 - rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie dokumentacji przetwarzania danych osobowych oraz warunków technicznych i organizacyjnych, jakim powinny odpowiadać urządzenia i systemy informatyczne służące do przetwarzania danych osobowych (Dz.U. Nr 100, poz. 1024);
 - rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Dz.U. Nr 81, poz. 448);
 - Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r., (Dz.U. z 1991 r. Nr 120. poz. 526 z późn. zm.);
 - Dokument „Karta Praw Ofiary”, Ministerstwo Sprawiedliwości, październik 1999 r.,
 - Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2010 r. w sprawie I KPZ 10/10,
 - Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. Nr 209, poz. 1245);
 - Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2006 – 2016 (planowane jest przyjęcie w 2013 roku nowego KPPPwR na lata 2013/2014 – 2020).

Rozdział II

1. Przemoc w rodzinie w ujęciu teoretycznym

1.1 Definicje przemocy w rodzinie

Przemoc domowa może być zarówno skutkiem jak i przyczyną dysfunkcji rodziny. Prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy nawet zabójstw. Skutki przemocy dotyczą nie tylko jej bezpośrednich „ofiar”, ale także jej świadków, którymi najczęściej są dzieci. Wokół przemocy funkcjonuje wiele mitów, jednym z nich jest powszechne przekonanie, że przemoc to zjawisko marginalne, występujące jedynie w rodzinach patologicznych. Badania statystyczne pokazują jednak, że przemoc w rodzinie jest zjawiskiem powszechnym i stanowi poważny problem społeczny. Znęcanie się nad rodziną jest najczęściej popełnianym w Polsce przestępstwem wobec rodziny, zaraz po przestępstwach przeciwko mieniu i życiu.

Przemocą w rodzinie określane jest „każde zachowanie skierowane wobec osoby bliskiej, którego celem jest utrzymanie nad nią kontroli i władzy. Przemoc w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciwko członkowi rodziny naruszające jego godność oraz podstawowe prawa i wolności, powodujące cierpienia i szkody”.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy (Dz. U. z dnia 2005 r. Nr 180 poz. 1493 z późn. zm.) definiuje przemoc w rodzinie jako „jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym, lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

1.2. Rodzaje i typy przemocy

Przemoc przybiera bardzo różne oblicza. Bywa „gorąca”, czyli taka, która pozostawia ślady w postaci obrażeń fizycznych, albo „chłodna” - czyli taka, która rani emocjonalnie. Najczęściej stosowanym ze względu na formy przemocy podziałem jest rozróżnienie na:

Przemoc fizyczną - której celem jest zadanie bólu fizycznego, uszkodzenie ciała, pogorszenie zdrowia lub pozbawienie życia. Dominującymi zachowaniami „sprawcy” są tutaj: popychanie, obezwładnienie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą dłonią i pięścią, bicie przedmiotami, parzenie, polewanie żrącymi substancjami, użycie broni, porzucenie w niebezpiecznej okolicy).

Przemoc seksualną – są to wszelkie działania zmuszające osobę doznającą przemocy w rodzinie do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych lub deprecjonowanie jej seksualności (wymuszenie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, krytyka zachowań seksualnych, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, itp.)

Przemoc psychiczną - charakteryzują zachowania, których celem jest umniejszenie poczucia własnej wartości osoby doznającej przemocy w rodzinie, wzbudzanie w niej strachu oraz utrzymanie nad nią pełnej kontroli, takie jak: wyśmiewanie poglądów, religii,

pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (w tym kontrolowanie i ograniczenie kontaktów z innymi osobami, domaganie się posłuszeństwa, ograniczenie snu i pożywienia), degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokorzenia, zawstydzanie, stosowanie gróźb, itp.).

Przemoc ekonomiczną - czyli zachowania, których celem jest ekonomiczne uzależnienie „ofiary” od „sprawcy” - odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwienie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokojenie podstawowych potrzeb materialnych rodzin.

Zaniedbanie - ciągle niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych. Ta forma przemocy dotyczy najczęściej dzieci, osoby starsze i niepełnosprawne.

1.3. Cykl przemocy

Przemoc w rodzinie rzadko jest incydem jednorazowym, zazwyczaj ma charakter długofalowy. Istotnym czynnikiem utrwalającym jej występowanie jest cykl przemocy. Zgodnie z definicją jest to powtarzający się wzorzec zachowań „sprawcy” i wynikający z tego wzorzec zachowań „ofiary”, we wspólnym związku opartym na przemocy. Z czasem zachowania osoby stosującej przemoc przyjmują coraz brutalniejsze formy. W cyklu przemocy wyróżniono trzy niezależne od siebie fazy, różne pod względem intensywności i czasu trwania:

- **Faza I - budowania napięcia.** Pojawia się tu stopniowy wzrost napięcia „sprawcy”, dochodzi do aktów przemocy, które sprawca próbuje usprawiedliwić, krytykuje i poniża ofiarę, jest rozdrażniony. Osoba doznająca przemocy stara się nie drażnić sprawcy, zachowuje się ostrożnie, usprawiedliwia go i szuka winy w sobie, obarcza się odpowiedzialnością za zły humor sprawcy.
- **Faza II - wybuchu przemocy.** Napięcie „sprawcy” prowadzi do gwałtownych aktów przemocy, które zagrażają zdrowiu i życiu ofiar. Faza jest krótka, lecz bywa brutalna. Osoby doznające przemocy w rodzinie mogą doznać poważnych obrażeń ciała. Często pomniejszają ich wymiar, aby dodatkowo nie drażnić sprawcy. Istotne jest, że moment zakończenia tej fazy zależy wyłącznie od osoby stosującej przemoc i nie ma żadnego związku z zachowaniem się osoby doznającej przemocy.
- **Faza III - miodowego miesiąca.** Sprawca wyraża swój żal, przeprosza za zachowanie, zapewnia, że się zmieni, że nigdy więcej tego nie zrobi, nie skrzywdzi. Osoba doświadczająca przemocy czuje się odpowiedzialna za to co się stało. Postanawia dać drugą szansę, co staje się jednym z ważnych powodów pozostawania w krzywdzącym związku. Faza ta kończy się ponownym narastaniem napięcia.

2. Sytuacja psychologiczna „ofiary” przemocy w rodzinie

2.1. Charakterystyka osób doznających przemocy

Doświadczanie przemocy, oprócz szkód fizycznych, powoduje trwałe i rozległe następstwa w psychice człowieka. Ofiary przemocy domowej mają silne poczucie winy związane z przypisywaniem sobie odpowiedzialności za akty przemocy, są bowiem przekonane (na skutek działania sprawcy), że to ich zachowanie spowodowało przemoc. Postrzegają siebie jako osoby które nie mają żadnej kontroli nad własnym życiem

i otoczeniem. Doświadczają także głębokiej nieufności wobec innych ludzi. Powtarzająca się i intensywna, często zagrażająca życiu przemoc powoduje, że ofiary swój wysiłek koncentrują na przetrwaniu, a nie na szukaniu długofalowych rozwiązań problemu. Boją się ujawnić przemoc, gdyż może to zagrażać ich życiu. Osoby doznające przemocy najczęściej nie widzą szans na zmianę swojej sytuacji. Badania pokazują, że ofiary szukają pomocy dopiero wtedy, gdy ich problemy przybierają niezwykle poważny charakter. Przemoc czyni z człowieka istotę bezwolną i zależną.

Ofiary przemocy domowej cechuje:

- niska samoocena, skłonność do obwiniania się,
- bierna strategia radzenia sobie ze stresem,
- silna zależność,
- lęk,
- obniżony nastrój, depresja
- izolacja społeczna i nieufność w stosunku do innych
- dolegliwości psychosomatyczne.

2.2. Syndrom wyuczonej bezradności

Teoria wyuczonej bezradności została określona przez amerykańskiego psychologa Martina Seligmana, który badał mechanizm bierności i rezygnacji. Definicja wyuczonej bezradności określa ją jako poddanie się, zaprzestanie działania, wynikające z przekonania ofiary, że cokolwiek zrobi, nie będzie to miało żadnego znaczenia, gdyż zawsze znajdzie się powód do zachowań agresywnych. Leonora Walker badała kobiety doznające przemocy i zauważyła, że na początku kobiety podejmowały działania mające wpłynąć na zmianę ich sytuacji, zaś dopiero gdy nabrały one przekonania o nieskuteczności swoich działań pojawiało się poczucie bezradności.

Wyuczona bezradność prowadzi do powstania wielu deficytów w sferach:

- poznawczej - ofiara nabiera przekonania, że nie ma takich sytuacji, w których można coś zrobić, nikt nie może jej pomóc,
- motywacyjnej - osoba zachowuje się biernie, jest zrezygowana, nie podejmuje żadnych działań,
- emocjonalnej - pojawiają się stany apatii, depresji, lęk, poczucie niekompetencji, uczucia zmęczenia, wrogości.

2.3. Zjawisko „prania mózgu”

Przez pojęcie „prania mózgu” rozumie się szereg zabiegów, celowo stosowanych przez grupę lub jednostkę by zmienić czyjeś przekonania, nastawienie, światopogląd, ale także w celu zmiany osobowości (uczuć, potrzeb, postaw), aby osoba manipulowana działała zgodnie z oczekiwaniami manipulatora. Proces prania mózgu powoduje całkowite podporządkowanie się, utratę poczucia własnej wartości i własnych przekonań oraz bezkrytyczne przyjmowanie rzeczywistości wykreowanej przez sprawcę. Metody stosowane w „praniu mózgu” stanowią istotę przemocy emocjonalnej. Badania nad przemocą w rodzinie pozwoliły wyodrębnić najbardziej typowe zachowania sprawców stosujących technikę prania mózgu. Zalicza się do nich:

- izolację ofiary,

- monopolizację uwagi,
- doprowadzenie do wyczerpania,
- wywoływanie lęku i depresji,
- naprzemienność kary i nagrody,
- demonstrowanie wszechmocy i wszechwładzy.

Konsekwencją takich zachowań jest:

- degradacja obrazu siebie - zabiegi te powodują u ofiary zmniejszoną aktywność, wycofywanie się z działania i unikanie trudnych zadań. Myśli o sobie, że jest głupia i mało zdolna. Łatwo ulega sugestii i manipulacji. Często zmienia swoje poglądy, aby dostosować się do oczekiwań sprawcy przemocy.

- przeżywanie silnego lęku i poczucia zagrożenia - ofiara ma duże poczucie winy, lęku i wstydu. Od sprawcy oczekuje kary, bowiem o sobie nabiera przekonania, że jest pełna wad, wszystko robi źle. Przeżywanie silnego poczucia winy powoduje, że złość i agresję kieruje w stronę własnej osoby, natomiast sprawca czuje się bezkarny.

- wyzwalamie silnych stanów regresji - regresja jest mechanizmem obronnym, który polega na nawrotach do zachowań i sposobów działania z wcześniejszych okresów życia. Stosowanie techniki prania mózgu prowadzi do regresywnych stanów w osobowości ofiary. Skutkiem tego jest bezradność ofiar, zanik krytycznego myślenia, powrót do myślenia życzeniowego, czasem zanik uczuć wyższych.

2.4. Zespół stresu pourazowego (Post Traumatic Stress Disorder)

U osób doznających przemocy domowej rozpoznaje się specyficzną kategorię zaburzeń emocjonalnych, które nazywa się „zespołem zaburzeń stresu pourazowego” i oznacza się międzynarodowym skrótem PTSD. Źródłem tego rodzaju stresu są sytuacje stanowiące zagrożenie dla zdrowia i życia. Rozpoznaje się go u 60% bitych kobiet. Stopień nasilenia objawów jest uzależniony od nasilenia przemocy. Do podstawowych objawów PTSD zalicza się: bolesne powracanie śladów doświadczeń urazowych, przeżywanie specyficznego paraliżu emocjonalnego, unikanie tego, co przypomina uraz, a także stany hiperpobudzenia. Pomimo upływu czasu pojawiają się koszmary senne i bezsenność, wracają wstrząsające wspomnienia. Ofiary doświadczają wizji na jawie (tzw. „flashback”) oraz niezrozumiałych stanów emocjonalnych i somatycznych. Ofiara czuje się, jakby jej uczucia znajdowały się w stanie zamrożenia, towarzyszy temu gotowość do pojawienia się reakcji ucieczki lub walki bez sytuacyjnego uzasadnienia. Ofiara obawia się, że zwariowała, nie rozumie tego, co się z nią dzieje. U osób z rozwiniętym PTSD często pojawiają się u stany depresyjne, lęk i apatia.

2.5. Proces wiktylizacji

Jednym z mechanizmów istotnie utrudniających przerwanie przemocy jest tzw. proces wiktylizacji, któremu podlegają osoby doznające przemocy. Zmienia on poczucie tożsamości osoby maltretowanej. Osoba doznająca przemocy z czasem traci poczucie bezpieczeństwa i uporządkowania życia, traci zaufanie do siebie i zaczyna o sobie źle myśleć. Czuje się jak małe dziecko i pragnie wycofywać się z normalnego życia, izoluje się od innych. U części ofiar pojawiają się wtórne zranienia spowodowane niewłaściwymi reakcjami ich otoczenia np: otoczenie nie wierzy w to co mówi ofiara, pomniejsza ważność raniących doświadczeń, obwinia ofiarę, zdarza się, że odmawia pomocy i sugeruje, że chce ona uzyskać

korzyści ze swojej krzywdy. Takie reakcje otoczenia powodują, że osoba doznająca przemocy zaczyna myśleć, że bycie ofiarą jest jej przeznaczeniem do końca życia, traci nadzieję na zmianę. Czasem w odruchu desperacji podejmuje zamach na życie swoje lub sprawcy.

Ten ostatni etap wiktyimizacji osiąga tylko część ofiar, wtedy nie szukają one pomocy z zewnątrz. Jeżeli ofiara nie otrzyma odpowiedniej pomocy właśnie z zewnątrz, jej szanse na wyrwanie się z pułapki przemocy są niewielkie. Dlatego szczególnie ważne jest udzielenie jej profesjonalnej pomocy przez instytucje i organizacje pomocowe.

3. Specyfika przemocy wobec niektórych kategorii osób doznających przemocy w rodzinie

3.1. Przemoc a alkohol

Alkohol nie jest przyczyną przemocy, lecz usprawiedliwieniem dla jej stosowania. Obecny stan badań wskazuje na to, że nie ma związku przyczynowo - skutkowego między przemocą a alkoholem. Można jedynie mówić o współwystępowaniu tych zjawisk. Badania wskazują, że 1/3 przypadków występowania przemocy w rodzinie to tzw. trzeźwa przemoc, której nie można wyjaśnić chorobą psychiczną, czy nadużywaniem środków psychoaktywnych przez sprawcę. Osoby doznające przemocy domowej często same sięgają po środki psychoaktywne z różnych powodów, np.: aby zmniejszyć ból fizyczny i psychiczny, aby uciec w ten sposób od zagrażającej rzeczywistości. Używają ich jako środka nasennego, jako środka poprawiającego funkcjonowanie w sytuacjach zadaniowych (w pracy, w sądzie, podczas uroczystości rodzinnych). Środki te stosują także dla poprawy obrazu własnej osoby, dla zmiany silnych nieprzyjemnych uczuć (lęku, wstydu, poczucia winy) na przyjemne (ulga) lub obojętne. Nadużywają alkoholu bo to sprzyja myśleniu magiczno-życzeniowemu: odwracaniu uwagi, minimalizowaniu. Zażywają leki uspokajające często z zalecenia lekarza żeby nie dać satysfakcji „sprawcy” (według zasady: nie zobaczy mnie słabej). Osoby doznające przemocy wolą być postrzegane jako osoby z zaburzeniami psychicznymi (bo istnieje społeczne przyzwolenie na zażywanie środków psychoaktywnych), niż jako „ofiary” przemocy (bo oznacza to naznaczenie społeczne za sprawą mitów i stereotypów).

Kobiety uzależnione od alkoholu, które doświadczają przemocy w rodzinie: przeważnie piją w domu i ukrywają swoje picie, dlatego wykrywanie alkoholizmu u kobiet sprawia „pomagaczom” pewne trudności. Fakt bycia matką powstrzymuje wiele pijących kobiet przed decyzją sięgnięcia po pomoc (doświadczenie przemocy plus problem alkoholowy równa się podwójny wstyd). Poza tym otoczenie nieustannie sprawdza jakość macierzyństwa, zazwyczaj z nastawieniem, że kontrola wypadnie negatywnie. Natomiast jakość ojcostwa sprawdzana jest bardzo rzadko albo wcale. Wynika to z tego, że w potocznym myśleniu uzależnienie od alkoholu było od wieków domeną mężczyzn i było powszechnie akceptowane. Ogromnym zagrożeniem dla kobiet mających problem alkoholowy, w sytuacji powtarzających się aktów przemocy jest zwiększone ryzyko powrotu do picia. Ważną kwestią, na którą należy zwrócić uwagę jest również specyfika osób współuzależnionych doświadczających przemocy w rodzinie. Ich samoocena zwykle jest zależna od wpływu na uczucia partnera. Myślą: *jestem wartościowa, jeżeli uda mi się zmusić go do tego, by mnie pokochał*, albo: *jestem atrakcyjna, bo ze względu na mnie przestanie pić i nie będzie agresywny*. Osoba współuzależniona nie realizuje swoich potrzeb, tylko wszystkie działania

wykonuje w odpowiedzi na zachowania partnera, a jego celem nie jest zmiana zachowań agresywnych lecz zdobycie swobodnego dostępu do alkoholu. Zachowania osoby współzależnionej niestety z tym celem nie korespondują bo nacechowane są nadkontrolą i nadodpowiedzialnością. W rezultacie osoby współzależnione utrudniają a nie ułatwiają sięganie po alkohol partnerowi co wzbudza jego złość i gniew, prowadzi w rezultacie do aktów agresji., niestety do aktów przemocy dochodzi również na trzeźwo, co często dla osób współzależnionych jest bardziej przerażające. Osobom współzależnym trudno jest sięgać po pomoc i to nie ze względu na lęk związany z zagrożeniem zdrowia i życia ale częściej z powodu lęku, który dotyczy różnego rodzaju szkód spowodowanych pićm partnera: materialnych, prawnych, zagrażających pozytywnemu obrazowi rodziny.

3.2. Przemoc wobec dzieci

Przemoc wobec dziecka to każde zachowanie, które powoduje cierpienie, zaburza jego rozwój, włącza dziecko w aktywność nieadekwatną do etapu jego rozwoju. To także zaniechanie działania skutkujące narażaniem dziecka na niebezpieczeństwo. Najczęściej opisywane w literaturze formy przemocy wobec dzieci to:

Krzywdzenie emocjonalne - powtarzający się wzorzec zachowań osoby opiekującej się dzieckiem lub skrajnie drastyczne wydarzenia powodujące u dziecka poczucie bycia nic nie wartym, niechcianym, złym, odrzuconym, zależnym od zaspokojenia potrzeb innych osób.

Wyróżnia się sześć form krzywdzenia: 1) wrogie odrzucenie lub poniżenie, 2) zastraszanie, 3) wyzyskiwanie i przekupywanie, 4) odmowa reakcji emocjonalnych, 5) izolowanie, 6) zaniedbywanie rozwoju umysłowego, nauki, zdrowia, opieki medycznej.

Przemoc fizyczna - zamierzone, celowe uszkodzenie ciała lub zadawanie bólu i fizycznych ran. Sygnały ostrzegawcze, na które należy zwrócić uwagę przy diagnozowaniu tej formy przemocy to: widoczne ślady obrażeń (siniaki, zadrapania, otarcia, opuchlizny, blizny, złamania, inne urazy), niespójne lub niewiarygodne tłumaczenie przyczyn urazów przez rodziców i dziecko, dziecko wyraźnie boi się rodzica, reaguje lękiem na ruch, gest wykonany w jego kierunku, występują objawy somatyczne (ból głowy, brzucha, tiki, moczenie nocne).

Przemoc psychiczna - niszczenie bądź znaczne obniżanie możliwości prawidłowego rozwoju dziecka poprzez: 1) powtarzające się poniżanie, ośmieszanie, upokarzanie dziecka, 2) stosowanie gróźb, szantaż, straszenie, 3) emocjonalne odrzucenie - oziębłość, obojętność lub lekceważenie dziecka, brak wsparcia, uwagi, miłości, 4) stawianie dziecku zbyt wysokich wymagań, nieadekwatnych do wieku i możliwości psychofizycznych.

Sygnały ostrzegawcze, na które należy zwrócić uwagę przy diagnozowaniu tej formy przemocy to: obniżona samoocena, brak wiary w siebie, nieśmiałość, zachowania nieadekwatne do wieku (zbyt infantylne lub zbyt dorosłe), samookaleczenia, zaburzenia jedzenia, snu, koszmary senne, lęki, trudności z zasypianiem, somatyzacja - ból głowy, brzucha, moczenie nocne, opóźnienie rozwoju fizycznego bądź intelektualnego dziecka.

Przemoc seksualna – to każde zachowanie osoby dorosłej angażujące dziecko w aktywność seksualną. Może przebiegać z kontaktem fizycznym (współżycie z dzieckiem, dotykanie genitaliów, pieszczoty) lub bez kontaktu fizycznego (ekshibicjonizm, podglądactwo, uwodzenie, obnażanie dziecka, czynienie z dziecka świadka aktów seksualnych, demonstrowanie treści pornograficznych, rozmowy o seksie).

Sygnały ostrzegawcze, na które należy zwrócić uwagę przy diagnozowaniu tej formy

przemocy to: nieadekwatne do wieku zachowania seksualne i wiedza na temat seksu, wycofanie, depresja, zamknięcie w sobie, unikanie kontaktów z rówieśnikami, nagłe pogorszenie się wyników w nauce, ucieczka z domu, ucieczka w nałogi, trudności w poruszaniu się, siadaniu.

Bycie świadkiem przemocy – to obserwowanie aktów przemocy jednego rodzica wobec drugiego, udział w awanturach i różnych formach przemocy, obserwowanie skutków (obrażeń, zniszczeń, płaczu), wysłuchiwanie stanowisk stron, konieczność opowiadania się po którejś ze stron. Sygnałami ostrzegawczymi, które sugerują, że dziecko jest świadkiem przemocy w rodzinie są: jego stałe poczucie winy, lęku, depresja, ciągle napięcie nerwowe, rozdrażnienie, bądź ugrzecznione zachowanie, zachowania nieadekwatne do wieku (zbyt infantylne lub zbyt dorosłe), somatyzacja (ból głowy, brzucha, moczenie, tiki), pogorszenie się wyników w nauce, zamknięcie się w sobie, wycofanie lub demonstrowanie zachowań agresywnych.

Zaniedbanie – to niezaspokajanie podstawowych potrzeb dziecka, zarówno fizjologicznych (jedzenia, snu, ciepła, odpowiedniej odzieży, opieki lekarskiej i specjalistycznej) jak i psychicznych (poczucia bezpieczeństwa, miłości, akceptacji, wsparcia).

Występowanie tej formy przemocy sygnalizują: wygląd dziecka (nieadekwatne do pogody bądź brudne ubranie), częste, nieusprawiedliwione absencje w szkole, kradzieże pieniędzy lub jedzenia, konflikty z prawem, braki w ubraniu, przyborach szkolnych, brak opieki medycznej (szczepień, okularów itd.).

Dzieci, ofiary krzywdzenia wchodzą bardzo łatwo w rolę ofiary lub sprawcy. Pozostając w niej przez wiele lat mają niski poziom kompetencji społecznych, trudności w nawiązywaniu i utrzymywaniu prawidłowych relacji społecznych. Skutki bycia „ofiara” czy świadkiem przemocy w rodzinie w dzieciństwie niosą niestety za sobą szkody, które bardzo ciężko naprawić w życiu dorosłym. Dlatego tak ważną kwestią jest wczesne diagnozowanie problemu przemocy wobec dzieci i ochrona ich zdrowia, życia oraz praw.

3.3. Przemoc wobec osób starszych i niepełnosprawnych

Główne czynniki wpływające na występowanie przemocy w stosunku do osób starszych i niepełnosprawnych to: zmniejszająca się z wiekiem siła, poczucie bezradności, poczucie uzależnienia od innych ludzi, poczucie bycia odrzuconym, potrzeba miłości i bycia potrzebnym, choroba, niesprawność, niedołęstwo. Najczęstsze formy przemocy w rodzinie stosowane wobec osób starszych oraz niepełnosprawnych:

Przemoc ekonomiczna: przepijanie, odbieranie renty, zmuszanie do zmiany testamentu, zmuszanie do przepisywania nieruchomości, dóbr, pieniędzy.

Zaniedbywanie: niepodawanie niezbędnych leków, ograniczenie pożywienia, zaniedbywanie czynności pielęgnacyjnych, higienicznych, wizyt u lekarza.

Ograniczanie wolności: zamykanie samotnie w domu, ograniczenie dostępu do ludzi, łazienki lub innych pomieszczeń, zamykanie w jednym pomieszczeniu, ograniczenie kontaktu z innymi członkami rodziny (zakaz wychodzenia z domu, zakaz przyjmowania gości, korzystania z telefonu).

Przemoc psychiczna: obrażanie i poniżanie osób starszych i niepełnosprawnych..

Ludzie starsi i niepełnosprawni nie chcą lub nie potrafią mówić o przemocy jakiej doznają, obawiając się konsekwencji dla sprawcy, konsekwencji dla siebie, nie zdają sobie sprawy z jej

doznawania np.: zabrania do „domu starców”, nie poradzenia sobie samemu, poczucia bycia złym rodzicem. Niezręcznie im o tym mówić, często uważają, że taka sytuacja jest normalna, są przestraszone, nie chcą wierzyć, nie dopuszczają do świadomości, że to im się przytrafiło, mają nadzieję, że stosowane nadużycia są tylko incydentalne i wkrótce się skończą, są zawstydzane, Szczególnie wtedy, gdy przemoc występuje ze strony członka rodziny, obawiają się, że jeśli komuś powiedzą, sprawa się pogorszy, mają problemy z pamięcią i wysławianiem, czasem myślą, że to co się stało, było ich winą.

3.4. Zasady udzielania pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie

Podstawowym celem pomocy osobom doznającym przemocy jest zapewnienie im bezpieczeństwa i odbudowanie poczucia mocy osobistej, w sposób uwzględniający indywidualne tempo „ofiary” i jej gotowość do zmiany. Punktem wyjścia do pracy z osobami doznającymi przemocy jest przyjęcie założenia, że nic z tego, co zrobiła i żadne okoliczności nie mogą usprawiedliwiać przemocy czy zdjąć odpowiedzialności za nią ze „sprawcy”. Najważniejszymi zasadami w udzielania pomocy są więc:

- bezpieczeństwo osoby doznającej przemocy,
- autonomia osoby doznającej przemocy,
- odpowiedzialność osoby stosującej przemoc.

Efektywność pomocy ofiarom należy mierzyć poprzez ich wewnętrzne zmiany, które warunkują skuteczne, konstruktywne działanie i pożądane zmiany życiowe. Pracę psychologiczną z osobami doznającymi przemocy w rodzinie można podzielić na trzy ważne etapy: 1) diagnoza problemu, 2) stworzenie i wprowadzenie w życie planu bezpieczeństwa, 3) praca nad skutkami przemocy.

Rozdział III

1. Ewaluacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na terenie miasta Kielce na lata 2008 – 2013 oraz Programu Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2013

1.1. Charakterystyka Programu

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na terenie miasta Kielce na lata 2008 - 2013 (GPPPwR) został przyjęty do realizacji na mocy Uchwały Nr XXIV/528/2008 Rady Miejskiej w Kielcach z dnia 29 maja 2008 roku. Podstawą prawną Programu był ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie – art.6 ust.2, pkt.1 (Dz. U. z dnia 20 września 2005 r. Nr 180, poz. 1493). Dla prawidłowej realizacji Programu został powołany Zespół ds. wdrażania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na terenie miasta Kielce na lata 2008 – 2013 i jego Koordynator - Zarządzeniem Nr 216/2008 roku Prezydenta Miasta Kielce. Zespół ten od samego początku działania pełnił rolę obecnego zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie o znaczeniu strategicznym. kilka razy zmieniał skład, co odzwierciedlają Zarządzenia Prezydenta Miasta Kielce: Nr 328/2008 z dnia 30 października 2008r.; Nr117/2009 z dnia 06 grudnia 2009 roku. Wynikały one z reguły ze zmian kadrowych na terenie podmiotów, które uczestniczyły w jego pracach. Większość osób wchodzących w skład ówczesnego Zespołu ds. wdrażania GPPPwR została powołana do pracy w nowo powołanym do życia w 2011 roku Zespole Interdyscyplinarnym. Dzięki temu zapewniono ciągłość pracy tego nowego ciała, wykorzystano zaangażowanie i doświadczenie jego członków w budowaniu lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w mieście.

Głównym celem przyjętego Programu było zmniejszenie rozmiaru przemocy w kieleckich rodzinach poprzez: pogłębianie wiedzy mieszkańców miasta na temat zjawiska przemocy w rodzinie, zwiększenie dostępności pomocy, zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób doznających przemocy w rodzinie i stosujących przemoc w rodzinie, łączenie i koordynowanie działań lokalnych, podnoszenie świadomości i wrażliwości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz podnoszenie kompetencji służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej. Lista Realizatorów GPPPwR w 2008 roku liczyła 112 osób. Wśród nich znaleźli się przedstawiciele wymiaru sprawiedliwości (sądu, prokuratury i Policji), pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, urzędnicy, politycy.

Po wejściu w życie znowelizowanej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 10 czerwca 2010 roku Uchwałą Nr XVI/339/2011 Rada Miasta z dnia 8 września 2011 przyjęła do realizacji Program Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2013 (POO). Podstawą prawną Programu był ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 roku – art.6 ust.1 i 2, pkt.1 (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z 2005 r. z późn. zm.). Program ten stanowił integralną część istniejącego już od 2008 roku GPPPwR, a jednocześnie był jego uzupełnieniem i rozszerzeniem, w szczególności w zakresie działań na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie. POO jest zgodny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych miasta Kielce na lata 2004 – 2013 (Uchwałą Nr

XXXIV/670/2004 Rady Miejskiej w Kielcach z dnia 09 grudnia 2004 roku oraz jej aktualizacją na lata 2010 – 2013 – Uchwała Nr XLV/1088/2010 Rady Miejskiej w Kielcach z dnia 21 stycznia 2010 roku). Założenia Programu Ochrony Ofiar korespondują również z Programem pt. „*Budowanie przyjaznego systemu opieki nad dzieckiem i rodzina w Kielcach*” (z 2005 i 2009 roku). Program wskazuje kierunki działań zmierzających do poprawy bezpieczeństwa osób doznających przemocy w rodzinie oraz zwiększenia kompetencji służb udzielających osobom pokrzywdzonym pomocy i profesjonalnego wsparcia. Określa on także konieczność tworzenia zintegrowanego systemu ochrony ofiar przemocy w rodzinie, poszerzenia oferty pomocowej, rozwijania działań profilaktycznych w środowisku lokalnym i monitorowanie sytuacji osób i rodzin, jak również rozwój interdyscyplinarnego systemu wsparcia. Program wskazuje podmioty odpowiedzialne za realizację założonych zadań i jest zgodny z wymogami znowelizowanych w 2010 roku przepisów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Polsce.

Przepisy znowelizowanej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nałożyły na gminy wyraźny obowiązek tworzenia gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- opracowania i realizacji gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- prowadzenia poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Cyt. ustawa w art. 9a zobowiązała także gminę do podejmowania działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym. Zespół o takim charakterze taki funkcjonował w Kielcach już od 2008/2009 roku lecz ustawodawca nałożył wymóg powołania go w składzie określonym w art. 9a ust.3 cyt. ustawy. Rada gminy w drodze uchwały została tym samym zobowiązana do określenia trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania (art. 9a ust. 15 cyt. ustawy).

Wszystkie wymogi ustawodawcy Gmina Kielce spełniła. Dostosowano stan prawny do nowego, obowiązującego prawa. Prezydent Miasta Kielce podpisał 27 lipca 2011 roku Porozumienia o współpracy z podmiotami wskazanymi w cyt. ustawie, w Kielcach były nimi:

1. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
2. Świętokrzyska Wojewódzka Komenda Policji
3. Komenda Miejska Policji
4. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
5. Świętokrzyskie Centrum Psychiatrii
6. Miejski Zespół Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych
7. Prokuratura Rejonowa Kielce – Zachód
8. Świętokrzyskie Stowarzyszenie Pomocy Ofiarom Przestępstw.

W uzgodnieniu z Prezesem Sądu Rejonowego do pracy w systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Kielcach zostali także oddelegowani zawodowi kuratorzy sądowi.

(Pismo Nr Prez. Adm. 145 - 16/11 z dnia 12 sierpnia 2011 roku).

Następnie została przyjęta Uchwała Nr XIV/340/2011 Rady Miasta Kielce z dnia 08 września 2011 roku w sprawie trybu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania. Kolejnym krokiem było wydanie Zarządzenia Nr 344/2011 przez Prezydenta Miasta Kielce z dnia 26 września 2011 roku w sprawie powołania w Kielcach Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Na pierwszym posiedzeniu Zespół wybrał Przewodniczącego – jest nim z-ca dyrektora MOPR Kielce Pani Magdalena Gościniwicz. Zespół określił Regulamin swojego działania i procedury postępowania w sytuacji podejrzenia popełnienia przestępstwa w związku z przemocą w rodzinie, w tym także sposób realizacji procedury „Niebieskie Karty” na terenie gminy. Zespół ten odpowiada za inicjowanie i koordynację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Kielcach.

W skład Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kielcach, powołanego Zarządzeniem Nr 344/2011 Prezydenta Miasta Kielce z dnia 26 września 2011 roku wchodzi:

1. **Magdalena Gościniwicz - Przewodniczący ZI** - zastępca dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy w Rodzinie w Kielcach
 2. **Jerzy Buła** - prezes Świętokrzyskiego Stowarzyszenia Pomocy Ofiarom Przestępstw
 3. **Wiesława Klimontowicz** - prokurator Prokuratury Rejonowej Kielce – Zachód w Kielcach
 4. **Małgorzata Kopec** - specjalista Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej wykonującej orzeczenia w sprawach karnych przy Sądzie Rejonowym w Kielcach
 5. **Marek Malecki** - st. aspirant Komendy Miejskiej Policji w Kielcach, asystent Zespołu Prewencji, Wykroczeń i Postępowań Administracyjnych Komendy Miejskiej Policji
 6. **Anna Osowska** - psycholog Miejskiego Zespołu Poradni Psychologiczno - Pedagogicznych w Kielcach
 7. **Leszek Osterczy** - sekretarz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kielcach, główny specjalista Wydziału Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta w Kielcach
 8. **Paweł Sieczkowski** - aspirant sztabowy Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach Wydział Prewencji
 9. **Renata Palmowska** - lekarz, specjalista psychiatra Świętokrzyskiego Centrum Psychiatrii w Morawicy k/Kielce
 10. **Grażyna Pisarczyk** - kierownik Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach.
- Skład Zespołu Interdyscyplinarnego zmienił się tylko jeden raz. Powodem tej zmiany było rozwiązanie Świętokrzyskiego Stowarzyszenia Pomocy Ofiarom Przestępstw. Obecnie organizację pozarządową reprezentuje w zespole Caritas Diecezji Kieleckiej w osobie ks. **Krzysztofa Banasika** – z-cy Dyrektora Caritas. W tym przypadku dopełniono ustawowego obowiązku, Prezydent Miasta podpisał wymagane uzupełniające Porozumienie o współpracy. Druga zmiana kadrowa dotyczyła Komendy Miejskiej Policji w Kielcach, do składu Zespołu weszła aspirant KMP **Karolina Stachura**. Aktualny skład Zespołu określa Zarządzenie Nr 310/2013 Prezydenta Miasta Kielce z dnia 06 września 2013 roku. Na dzień 31 października

2013 roku Zespół Interdyscyplinarny liczy 11 członków. Wszystkie podmioty, z którymi zostały zawarte Porozumienia w 2011 roku zostały formalnie zawiadomione o zmianie sytuacji prawnej. Nowi członkowie otrzymali powołania do pracy w ZI.

1.2. Osiągnięte rezultaty działania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na terenie miasta Kielce w latach 2008 – 2009

W celu efektywnego przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenia jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym został opracowany Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na terenie miasta Kielce na lata 2008 - 2013. Intensywna praca nad zbudowaniem lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie była zainicjowana przez Prezydenta Miasta Kielce już od 2007 roku i Program został przyjęty Uchwałą Rady Miejskiej w Kielcach w dniu 29 maja 2008 roku. Dbając o sprawną realizację przyjętego Programu Prezydenta Miasta Kielce wydał powołanie zarządzeniem specjalny Zespół i Koordynatora GPPPwR. Pan Wojciech Lubawski Prezydent Miasta Kielce od samego początku istotnie wspierał inicjatywy na rzecz poprawy bezpieczeństwa mieszkańców. Chętnie obejmował też osobiście honorowym patronatem różnorodne przedsięwzięcia z tego obszaru i życzliwie wspierał nowe projekty. Zarówno prezydent jak i władze miasta Kielce dbały o to aby były wprowadzane systemowe rozwiązania z zakresu profilaktyki przemocy w rodzinie i dobrze służyły mieszkańcom Kielc. Na podkreślenie zasługuje fakt, że do dnia dzisiejszego miasto przyjmuje do realizacji różnorodne projekty, które przeciwdziałają patologii społecznej i są one adresowane do różnych grup wiekowych. Zadania profilaktyczne w Kielcach są chętnie wspierane finansowo przez miasto. Wiele z tych działań jest nowatorskich w skali całego kraju.

Lata 2008 – 2009 były początkiem budowania systemu przeciwdziałania w mieście. Koncentrowano się głównie na zbudowaniu dobrej współpracy służb, podniesieniu ich kompetencji ich przedstawicielom oraz zwiększaniu świadomości społecznej nt. zjawiska przemocy w rodzinie wśród mieszkańców miasta. W ciągu dwóch pierwszych lat Programu zrealizowano konkretne działania, takie jak:

1. Opracowanie strategii działań zgodnie z Harmonogramem GPPPwR,
2. Promocja Programu.
3. Zorganizowanie spotkań z Realizatorami GPPPwR, koordynowanie pracy 121 instytucji cyklicznych w zakresie dot. Programu.
4. Prowadzenie badań naukowych dot. zjawiska przemocy w rodzinie.
5. Utworzenie 4 Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych na terenie gminy Kielce (GZI).
6. Opracowanie zasad i procedur działania GZI.
7. Zorganizowanie profesjonalnego szkolenia dla 81 Realizatorów GPPPwR.
8. Zorganizowanie i przeprowadzenie w Kielcach dwóch Kampanii społecznych „Biała wstążka” pn.: „*Kocham, lubię, szanuję, nie biję*”.
9. Wdrożenie do kieleckich przedszkoli projektu profilaktycznego „Dzieciństwo bez przemocy”, wykonawcą zadania byli pracownicy Miejskiego Zespołu Poradni Psychologiczno - Pedagogicznych.
10. Uruchomienie i promocja Miejskiego Telefonu Zaufania „Stop przemocy” – 195 13 (całodobowy, bezpłatny z telefonów stacjonarnych, anonimowy).
11. Utworzenie Biblioteki Multimedialnej dla Realizatorów GPPPwR.
12. Realizacja działań profilaktycznych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie miasta Kielce.
13. Działania edukacyjno – promocyjne (plakaty, ulotki , poradnik, banery, audycje radiowe, telewizyjne, artykuły w prasie).

Działania profilaktyczne podejmowane przez Kielce są zauważane i doceniane w skali województwa i kraju. Oto niektóre z nagród, wyróżnień dla Kielc za osiągnięcia

w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

1. Nagroda wojewody świętokrzyskiego dla jednostki samorządu najaktywniej działającej w województwie świętokrzyskim w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W 2009 roku nagrodę otrzymuje gmina Kielce.
2. Nagroda Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Niebieska Linia - *Złoty Telefon* – za znaczący wkład w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. To honorowe wyróżnienie w 2009 roku otrzymało w Polsce tylko 7 osób, w tym Realizator GPPPwR w Kielcach (Grażyna Pisarczyk – MOPR Kielce).

1.3. Osiągnięte rezultaty Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w 2010 roku

W 2010 roku do najważniejszych działań w ramach realizacji GPPPwR zaliczyć należy:

1. Wyznaczenie liderów Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych w Kielcach.
2. Organizowanie cyklicznych spotkań dla przedstawicieli podmiotów odpowiedzialnych za realizację działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie Realizatorami GPPPwR.
3. Diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie w Kielcach. Zlecenie instytucjom wykonywanie rocznych i półrocznych raportów z realizacji działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Kielcach.
4. Zorganizowanie cyklu szkoleń dla członków GZI i Realizatorów Programu:
 - Prawo a przemoc;
 - Dziecko krzywdzone;
 - Przepisy w sprawach dotyczących mieszkalnictwa;
 - Zmiany w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
 - Współpraca z trudną młodzieżą.
5. Zorganizowanie IV kampanii społecznej „Biała wstążka”, konferencji naukowo – szkoleniowej, włączenie do akcji Realizatorów GPPPwR.
6. Przeprowadzenie akcji społecznej nt. przemocy wobec osób starszych. (plakaty, ławeczki reklamowe, ulotki, artykuły w prasie, audycje w radio i telewizji).
7. Monitorowanie pracy Miejskiego Telefonu Zaufania – **195 13**.
8. Wydanie publikacji naukowej pt.: „*Przemoc w rodzinie wobec osób starszych*”.
9. Realizacja procedury „Niebieskie Karty” metodą zespołów interdyscyplinarnych. Opracowanie modelu współpracy służb. W 2010 roku odnotowano 289 wspólnych działań m.in. w ramach „NK”.
10. Realizacja programu profilaktycznego nt. przemocy w przedszkolach („*Super tata, super dziadek*” – OKE i MZPPP).
11. Promocja Programu – działalność całoroczna. Złożenie sprawozdania z realizacji Programu Radzie Miasta Kielce. Zainicjowanie honorowego wyróżnienia za znaczący wkład w budowanie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Kielcach. Po raz pierwszy statuetką „Biała wstążka” został uhonorowany **Pan Wojciech Lubawski** – Prezydent Miasta Kielce.

1.4. Osiągnięte rezultaty Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Programu Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie i działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kielcach w 2011 roku

W 2011 roku Koordynator Programu i Zespół ds. wdrażania GPPPwR obradował pięć razy a Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, powołany 26 września 2011 roku zwołał posiedzenia trzykrotnie.

Podjął następujące działania w zakresie realizacji zadań GPPPwR i POO:

1. Opracował strategię działań związanych bezpośrednio z realizacją Harmonogramu zadań GPPPwR i POO w 2011 roku.
2. Opracował projekt budżetu Programu.
3. Zorganizował cykl szkoleń dla Realizatorów Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w celu podniesienia profesjonalizmu ich działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zapoznał ich ze zmianami w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (zgodnie z obowiązującymi przepisami z dnia 10 czerwca 2010 roku), zmianami dotyczącymi realizacji Procedury „Niebieskie Karty” po wejściu w życie nowego rozporządzenia i włączał Realizatorów Programu do działań profilaktycznych.
4. Współorganizował V Kampanię społeczną przeciw przemocy „Biała Wstążka”, w tym konferencję naukową przeciw przemocy w rodzinie.
5. Kontynuował inicjatywę wyróżnienia honorowego „Statuetka białej wstążki” za znaczący wkład w budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie miasta Kielce. Zainicjował i przeprowadził konkurs na lidera dobrych praktyk w Kielcach.
6. Pilotował i wspierał projekt profilaktyczny z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie adresowany do dzieci w wieku przedszkolnym oraz Program Osłony realizowany przez Miasto Kielce ze środków MPiPS.
7. Popularyzował ideę Biblioteki Multimedialnej.
8. Prowadził systematyczną diagnozę zjawiska przemocy w rodzinie w Kielcach. Zlecił kontynuację badań naukowych nt. zjawiska przemocy w rodzinie w Kielcach.
9. Nadzorował pracę Miejskiego Telefonu Zaufania: 195-13.
10. Prowadził systematyczne działania promocyjne GPPPwR i POO (poradniki, plakaty, ulotki, audycje radiowe, telewizyjne, artykuły w prasie).
11. Opiniował merytorycznie Program Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. Rozszerzył ofertę pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie w ramach Programu Osłonowego – edycja 2011, m.in.: utworzono na terenie miasta pięć pilotażowych Punktów Ochrony Ofiar z bezpłatnymi poradami prawnymi, psychologicznymi i mediacyjnymi.
12. Na wyznaczonym przez Prezydenta Miasta Kielce pierwszym posiedzeniu, w dniu 5 października 2011 roku, ZI wybrał Przewodniczącego i opracował Regulamin działania, który obowiązuje od 05.10.2011r. W okresie IX - XII. 2011 roku przygotował strategię działań interdyscyplinarnych związanych z realizacją ustawowych obowiązków gminy w zakresie tworzenia grup roboczych, realizacji procedury „Niebieskie Karty”, podejmowanych działań interwencyjnych, itp.) Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie uczestniczył w realizacji wszystkich zadań realizowanych w ramach GPPPwR i POO.
Zespół Interdyscyplinarny (ZI) koordynował i realizował procedurę „Niebieskie Karty” zgodnie z obowiązującym od 13 września 2011 roku rozporządzeniem. Członkowie Zespołu w okresie od 5.10 do 31.12.2011 roku udzielali konsultacji merytorycznych w sprawie realizacji nowego rozporządzenia i sposobu realizacji „Niebieskich Kart”. Przewodniczący Zespołu powołał 32 Grupy robocze. W związku z wszczęciem procedury „Niebieskie Karty” odbyło się 26 posiedzeń Grup roboczych. Opracowano 23 plany pomocy. Na posiedzenia Grup roboczych przewodniczący wezwał 6 sprawców przemocy. Skierowano 5 wniosków do GKRPA. W 10 przypadkach zakończono procedurę „Niebieskie Karty”. 13. W 2013 roku Miasto Kielce złożyło wniosek konkursowy pod tytułem: „*Interdyscyplinarnie – Godniej, Skuteczniej i Sprawniej*” do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programu Osłonowego pn.: „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie”. Uzyskano dotację w wys. 46.680 złotych na

realizację działań w tym obszarze na terenie miasta Kielce. Przeprowadzono szereg ciekawych działań: warsztaty psychologiczne dla osób doznających przemocy w rodzinie i osób stosujących przemoc w rodzinie, utworzono pięć pilotażowych Punktów Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, stworzono Biblioteczkę Profesjonalisty, itp.

Wnioski

- Zdecydowanie poprawiła się współpraca pomiędzy partnerami Programu dzięki cyklicznym spotkaniom, szkoleniom i poprzez podejmowanie wspólnych, interdyscyplinarnych działań.
- Przeprowadzono program szkoleniowy podnoszący kompetencje w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie Realizatorów Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, reprezentujących 65 instytucji. Łącznie w szkoleniach udział wzięło 240 osób. Przeprowadzono zajęcia nt.: zmian w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i rozporządzeniu w sprawie realizacji procedury „Niebieskie Karty”, istoty zjawiska przemocy w rodzinie. Ponadto objęto profesjonalnym, siedmiodniowym szkoleniem psychologicznym (70 godzin pracy warsztatowej), pn. „Terapia skoncentrowana na rozwiązaniach”, 37 osób. W kolejnym szkoleniu, trwającym 5 dni członkowie zespołów interdyscyplinarnych pracowali nad motywacją do zmiany osób doznających przemocy w rodzinie i superwizowali swoją pracę merytoryczną prowadzoną w ramach grup roboczych. Tym szkoleniem objęto 40 osób. Szkolenia oprócz korzyści polegających na zwiększeniu kompetencji członków GZI przyczyniły się do poszerzenia wiedzy Realizatorów GPPPwR nt. istniejącego w Kielcach zaplecza dostępnego dla rodzin dotkniętych przemocą domową oraz sprzyjało poznaniu wzajemnych uprawnień jak również procedur postępowania w sytuacji przemocy.
- Zorganizowano miejską kampanię społeczną przeciw przemocy, która przyczyniła się do zwiększenia świadomości mieszkańców Kielc na temat tego zjawiska. Szacujemy, że udało się dotrzeć z przekazem edukacyjnym do kilkunastu tysięcy Kielczan. V Kampania przeciw przemocy w rodzinie „Biała Wstążka”, odbyła się w 2011 roku pod hasłem „Kocham, lubię, szanuję, nie biję” i była poświęcona problemowi przemocy w kontekście psychospołecznych aspektów zdrowia rodziny. Akcja przyczyniła się znacząco do zwiększenia świadomości społecznej w zakresie tej problematyki, zintegrowała działania środowiska lokalnego. Do udziału w kampanii włączyli się aktywnie Rektor oraz pracownicy naukowcy Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, pracownicy MOPR Kielce, Klub sportowy Vive Targi Kielce, Ambasadorzy KBW reprezentujący różnorodne środowiska oraz oczywiście Realizatorzy GPPPwR. Wszyscy Realizatorzy GPPPwR uczestniczyli w dniu 25 listopada 2011 roku w konferencji naukowej pt.: „Przemoc a psychospołeczne zdrowie rodziny”, inauguracyjnej akcję. W konferencji, która odbyła się w głównym gmachu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, udział wzięło ponad 250 osób. Owocem interdyscyplinarnych działań jest przygotowanie publikacji naukowej. Za pośrednictwem wszystkich osób zaangażowanych w akcję materiały edukacyjne na temat przemocy

w rodzinie dotarły do mieszkańców Kielc. Wykorzystano różnorodne formy przekazu: plakaty, ulotki, materiały promocyjne udostępniono w miejskich instytucjach. Ponadto wzięto udział w audycjach radiowych i telewizyjnych, konferencji prasowej. Ukazały się artykuły w prasie, na stronach internetowych redakcji radia, czasopism. Zamieszczono baner z informacjami nt. przemocy na stronie internetowej Urzędu Miasta Kielce, zawieszono baner na budynku UM Kielce. W celu zwiększenia skuteczności działań przeprowadzono także spotkania edukacyjne w przedszkolach oraz w szkołach. Poza tym prowadzono wykłady, warsztaty szkoleniowe dla klientów, zajęcia profilaktyczne dla rodziców uczniów w szkołach. Zorganizowano promocję kampanii z zawodnikami ekstraklasy szczypiornistów włączając do akcji także 4 tysiące kibiców Vive Targi Kielce.

Patronat honorowy nad kampanią w 2011 roku objął po raz piąty Prezydent Miasta Kielce Pan Wojciech Lubawski i po raz drugi Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

W 2011 roku drugim laureatem honorowej nagrody za znaczący wkład w budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w gminie Kielce został lokalny polityk, senator RP - **Pan Krzysztof Marek Słoń**. W dniu 25 listopada odebrał statuetkę: „Biała wstążka”.

- Objęto programem edukacyjnym kolejne roczniki dzieci w wieku przedszkolnym. Rozpoczęty, z inicjatywy przedstawicieli Miejskiego Zespołu Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Kielcach (psychologów i pedagogów - Realizatorów GPPPwR)
- Z pozytywnym skutkiem popularyzowano ideę Biblioteki Multimedialnej w celu wzmocnienia działalności psychoedukacyjnej prowadzonej przez Realizatorów GPPPwR na terenie ich placówek. W 2011 roku członkowie Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych wypożyczali materiały multimedialne i wykorzystywali je do realizacji zadań profilaktycznych z obszaru przeciwdziałania przemocy i patologii społecznej. W związku z rosnącym zainteresowaniem materiałami edukacyjnymi, poszerzono zbiory biblioteki w ramach realizacji Programu Osłonowego i uzyskanej na ten cel dotacji MPiPS. Biblioteka Multimedialna dostępna jest w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie.
- W związku ze zmianami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z 2010 roku, w 2011 roku dostosowano dotychczasowy porządek prawny funkcjonowania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i pracy Roboczych Zespołów Interdyscyplinarnych do obowiązujących przepisów: podpisano porozumienia o współpracy z podmiotami wymienionymi w ustawie oraz uzyskano pisemną zgodę Prezesa Sądu Rejonowego na udział kuratorów sądowych w pracach zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych, Rada Miasta Kielce przyjęła uchwałę o trybie powoływania i odwoływania oraz szczegółowych warunków funkcjonowania Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kielcach, przyjęto uchwałę Rady Miasta Kielce Programu Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, Prezydent Miasta Kielce powołał Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy

w Rodzinie w Kielcach i przyjął Regulamin pracy tego Zespołu, wybrano jego przewodniczącego.

- Zwiększyły aktywność działań robocze Gminne Zespoły Interdyscyplinarne, liczące w 2011 roku łącznie 95 członków. Zgodnie z zapisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w ich skład wchodzi przedstawiciele pomocy społecznej, oświaty, kuratorzy sądowi, policjanci, przedstawiciele gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz innych służb takich jak: prokuratura, urzędnicy Urzędu Miasta i inni. Liderzy GZI, organizowali cykliczne spotkania członków zespołów przygotowując ich do pracy interdyscyplinarnej. Odbyło się 26 posiedzeń Grup Roboczych w związku z wszczęciem procedury „Niebieskie Karty”.
- Realizatorzy GPPPwR wzięli udział w konferencji szkoleniowej w dniu 08 grudnia 2011 roku, podczas której członkowie Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie udzielali konsultacji merytorycznych w sprawie realizacji nowego rozporządzenia dot. „Niebieskich Kart”, wyróżniono 12 najaktywniejszych liderów działań interdyscyplinarnych na terenie gminy Kielce.
Liderzy dobrych praktyk – Kielce 2011
 1. **Renata Kopyś** – pedagog szkolny, Zespół Szkół Ekonomicznych im. Oskara Langego w Kielcach
 2. **Mariusz Nowak** – pracownik socjalny, specjalista ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie SOW Kielce.
 3. **Wiesława Klimontowicz** – Prokurator Prokuratury Rejonowej Kielce – Zachód
 4. **Marek Malecki** – st. aspirant Komendy Miejskiej Policji w Kielcach, asystent Zespołu Prewencji Wykroczeń i Postępowań Administracyjnych KMP.
 5. **Anna Osowska** – psycholog Miejskiego Zespołu Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych.
 6. **Paweł Sieczkowski** – aspirant sztabowy Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach. Wydział Prewencji KWP.
 7. **Iwona Widlak** – inspektor ds. spraw społecznych i promocji Wojewódzkiego Specjalistycznego Szpitala Dziecięcego w Kielcach, ul. Langiewicza.
 8. **Jan Chaloński** – inspektor Wydziału Mieszkalnictwa Urzędu Miasta w Kielcach.
 9. **Wojciech Kwasiak** – dzielnicowy Komisariatu Policji III Komendy Miejskiej Policji w Kielcach
 10. **Grażyna Pisarczyk** – kierownik Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie MOPR Kielce.Wyróżnienia otrzymali:
 1. **Elżbieta Mazur** – starszy kurator zawodowy Rodzinnego Sądu Rejonowego w Kielcach
 2. **Ewa Grenda** – pedagog szkolny, Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 12.
- Włączono wiele podmiotów do realizacji działań profilaktycznych na terenie miasta Kielce w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zorganizowano zajęcia psychoedukacyjne dla dzieci i dorosłych, konkursy literackie i rysunkowe w przedszkolach, itd.
Wyróżniono 3 zwycięzców konkursu literackiego na wiersz, fraszkę lub aforyzm

w Zespole Szkół Ekonomicznych im. Oskara Langego, pod hasłem: „*Nie krzywdź a nie będziesz krzywdzony*”.

1. I miejsce Żaneta DYK kl.1b

2. II miejsce Justyna Trzcńska kl.4d

3. III miejsce Michał Piwowar kl.4f

- Do istotnych działań w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w 2011 roku zaliczyć należy prowadzenie badań nad skalą zjawiska przemocy w rodzinie w Kielcach. Wszyscy Realizatorzy Programu, reprezentujący 65 miejskich instytucji i organizacji pozarządowych sporządzali dwa razy w roku raporty (półroczne i roczne) z realizacji harmonogramu zadań GPPPwR, w których przedstawiają odnotowane przypadki przemocy domowej oraz podjęte przez siebie działania na rzecz rodzin doświadczających przemocy domowej i na rzecz środowiska lokalnego. W raportach wskazano też służby, z którymi Realizatorzy GPPPwR najczęściej współpracują, są to: policja, prokuratura, sądy, pomoc społeczna. Z raportów wynika, że najwięcej przypadków przemocy w rodzinie odnotowuje policja, sąd, prokuratura i specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie (przykładowo, w SOW w 2011 r. – odnotowanych **1661** przypadków przemocy w rodzinie). Sporadyczne przypadki przemocy odnotowały jak zwykle placówki ochrony zdrowia i oświaty.

Analiza zgromadzonego przez Koordynatora Programu materiału wskazuje na utrzymującą się na dość wysokim poziomie liczbę rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie. Liczba zgłoszonych przypadków przemocy ma bezpośredni związek ze zwiększającą się świadomością społeczną mieszkańców Kielc i częstszym ujawnianiu przypadków przemocy przez samych poszkodowanych, jak i przez członków zespołów interdyscyplinarnych. Ma w tym istotny udział realizowany w Kielcach Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Program Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

1.5. Osiągnięte rezultaty Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Programu Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie i działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kielcach w 2012 roku

W 2012 roku Koordynator Programu, Zespół ds. wdrażania GPPPwR oraz Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego i Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie o charakterze strategicznym obradował pięć razy. Kontynuował działania w zakresie realizacji zadań GPPPwR, POO zainicjowane w latach poprzednich i realizował nowe wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Było to m.in.:

1. Koordynowanie realizacji procedury „Niebieskie Karty” na terenie miasta Kielce.
2. Opracowanie nowej zasady pracy zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych.
3. Zorganizowanie szkoleń dla Realizatorów Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Programu Ochrony Ofiar w celu podniesienia profesjonalizmu ich działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
4. Zorganizowanie VI Kampanii społecznej przeciw przemocy „Biała Wstążka”, w tym

- dwóch konferencji naukowych przeciw przemocy w rodzinie.
5. Kontynuowanie inicjatywy honorowego wyróżnienia pn.: „Statuetka białej wstążki” za znaczący wkład w budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie miasta Kielce i wyróżnień: *Lider dobrych praktyk*.
 6. Zainicjowanie nowych form działań profilaktycznych, edukacyjnych i pomocy specjalistycznej dla mieszkańców Kielce, m.in.: w zakresie pomocy prawnej i psychologicznej (działalność Punktu Ochrony Ofiar, zajęcia w uczniach w szkołach i przedszkolach, spotkania z rodzicami).
 7. Popularyzowanie Biblioteki Multimedialnej.
 8. Prowadzenie systematycznej diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie w Kielcach.
 9. Nadzorowanie pracy Miejskiego Telefonu Zaufania: 195-13.
 10. Prowadzenie systematycznych działań promocyjnych GPPPwR i POO.

Wnioski

- Odnotowano poprawę w zakresie współpracy pomiędzy partnerami Programu.
- Poprawia się w Kielcach infrastruktura i zakres usług oferowanych członkom rodzin doświadczających przemocy domowej.
Warte zauważenia jest również to, że realizacja zadań zapisanych w Harmonogramach Programów skutkuje zwiększeniem dostępności do specjalistycznej bezpłatnej pomocy, w tym do telefonów zaufania dla osób doświadczających przemocy w rodzinie. Przez cały 2012 rok działał w Kielcach Punkt Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, gdzie osoby poszkodowane były objęte bezpłatną pomocą prawno – psychologiczną. Działanie to realizowano wspólnie ze Świętokrzyską Komendą Ochotniczych Hufców Pracy, w ich siedzibie. Zarówno lokalizacja, jak i jakość usług specjalistycznych i ich systematyczność sprawiły, że z pomocy skorzystało **75** rodzin, którym udzielono **140** fachowych porad, konsultacji, w tym 78 prawnych i 62 psychologicznych. W 2012 roku kontynuowana była działalność Miejskiego Telefonu Zaufania – **195 13**. Dyżurni TZ przyjęli **210** rozmów kryzysowych i udzielili profesjonalnego wsparcia osobom poszukującym pomocy. W szpitaliku dziecięcym wypracowano procedurę dziecka krzywdzonego z uwzględnieniem aktualnych zmian przepisów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Zwiększono kompetencje służb w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie wśród Realizatorów Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, reprezentujących 65 instytucji. Łącznie w szkoleniach udział wzięło **647** osób. Przeprowadzono zajęcia nt.: zmian w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i rozporządzeniu w sprawie realizacji procedury „Niebieskie Karty” oraz nt. istoty zjawiska przemocy w rodzinie. Ponadto **38** osób objęto profesjonalnym, pięciodniowym szkoleniem: „Praca ze sprawcą przemocy w rodzinie” (w łącznym wymiarze 50 godzin pracy warsztatowej). Kurs podstawowy ukończyło 20 osób, natomiast podstawowy i zaawansowany 18 osób. W kolejnym, zorganizowanym w 2012 roku szkoleniu, trwającym 6 dni członkowie zespołów interdyscyplinarnych pracowali nad motywacją do zmiany osób doświadczających przemocy w rodzinie i superwizowali swoją pracę merytoryczną prowadzoną w ramach grup roboczych.

Tym szkoleniem objęto **28** osób. Podniesieniu kompetencji członków posłużyło niewątpliwie szkolenie pn. „Warsztat pracy superwizyjnej”, w którym w dwóch terminach wzięło udział **18** osób. Zorganizowano także szkolenie pn. „Broń się – zachowanie w sytuacji zagrożeń. Czyli jak postępować, aby nie stać się ofiarą przestępstwa”. Łącznie w tej praktycznej formie szkolenia wzięło udział **63** członków GZI, ze wszystkich czterech grup. Szkolenia oprócz korzyści polegających na zwiększeniu kompetencji członków GZI przyczyniły się do poszerzenia wiedzy Realizatorów GPPPwR nt. istniejącego w Kielcach zaplecza dla rodzin dotkniętych przemocą domową oraz sprzyjały poznaniu wzajemnych uprawnień jak również procedur postępowania w sytuacji przemocy.

- Zwiększono świadomość mieszkańców Kielc na temat zjawiska przemocy w rodzinie m.in. poprzez zorganizowanie VI miejskiej kampanii społecznej. Szacunkowo udało się dotrzeć z przekazem edukacyjnym do kilkunastu tysięcy Kielczan. VI Kampania przeciw przemocy w rodzinie „Biała Wstążka”, odbyła się w okresie 25 listopada 10 grudnia 2012 roku, jak zwykle pod hasłem: „*Kocham, lubię, szuję, nie biję*” przyczyniła się do edukacji prawnej lokalnej społeczności. Po raz pierwszy zorganizowano w mieście Tydzień Edukacji Prawnej. W czasie tego tygodnia mieszkańcy Kielc mogli skorzystać z bezpłatnych porad prawnych (prokuratora, adwokata, radcy prawnego, komornika, kuratora rodzinnego lub dla dorosłych). To udane przedsięwzięcie było zorganizowane wspólnie z Caritas Diecezji Kieleckiej, która od początku jest aktywnym uczestnikiem realizacji zadań wynikających z GPPPwR w Kielcach. Akcja zakończyła się Międzynarodową konferencją naukową współorganizowaną z władzami i środowiskiem naukowym Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach w dniu 10 grudnia 2012 roku. Konferencja była pod tytułem „*Prawo do życia bez przemocy osób niepełnosprawnych*”. W obydwu wymienionych konferencjach udział wzięło ponad 300 osób. Wzorem lat poprzednich do organizacji kampanii włączyli się Wojewoda Świętokrzyski, Marszałek Województwa Świętokrzyskiego, radni Rady Miasta Kielce, pracownicy naukowcy Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Prokuratura Okręgowa i Rejonowa w Kielcach, Sąd Okręgowy i Rejonowy w Kielcach, Fundacja „Dzieci Niczyje”, Caritas Diecezji Kieleckiej, pracownicy MOPR Kielce, Klub sportowy Vive Targi Kielce, Ambasadorzy KBW reprezentujący różnorodne środowiska oraz oczywiście Realizatorzy GPPPwR. Za pośrednictwem wszystkich osób zaangażowanych w akcję materiały edukacyjne na temat prawnych aspektów przemocy w rodzinie dotarły do mieszkańców Kielc. Dystrybuowano w czasie akcji również wydany specjalnie na tę okazję Poradnik Prawny i publikację naukową pt.: „*Zdrowotne skutki przemocy w rodzinie*”. Wykorzystano w czasie kampanii różnorodne formy przekazu: plakaty, ulotki, banery, materiały promocyjne, wzięto udział w audycjach radiowych i telewizyjnych, konferencji prasowej, ukazały się artykuły w prasie i na stronach internetowych lokalnych mediów, Urzędu Miasta Kielce i MOPR. Zawieszono też baner na budynku UM Kielce informujący Kielczan o wydarzeniach KBW. W celu zwiększenia skuteczności działań psychoedukacyjnych przeprowadzono także spotkania w przedszkolach oraz w szkołach. Jak co roku

zorganizowano promocję kampanii z zawodnikami ekstraklasy szczypiornistów Vive Targi Kielce włączając do akcji ich tysiące kibiców. Patronat honorowy nad kampanią w 2012 roku objął po raz szósty Prezydent Miasta Kielce Pan Wojciech Lubawski. Ważnym momentem kampanii w 2012 roku było wręczenie, po raz trzeci, honorowej nagrody za znaczący wkład w budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w gminie Kielce. Jej laureatem został Kierownik Rewiru Dzielnicowych Komisariatu Policji III „Śródmieście” Komendy Miejskiej Policji w Kielcach **Pan Roman Szymkiewicz**. W dniu 30 listopada odebrał statuetkę: „Biała wstążka”. W tym dniu rozstrzygnięto również konkurs na „Lidera dobrych praktyk”. W czasie konferencji naukowo szkoleniowej odbywającej się w Urzędzie Miasta Kielce wyróżniono 10 najaktywniejszych liderów działań interdyscyplinarnych na terenie miasta Kielce reprezentujących: SOW MOPR Kielce (3 specjalistów), Komendę Miejską Policji (4 dzielnicowych), Sąd Rejonowy (kurator zawodowy), Technikum Elektryczne (pedagog szkolny), Centrum Psychiatrii (1 lekarz psychiatra).

Do widocznych rezultatów działań podjętych w ramach realizacji obydwu Programów: GPPPwR i POO w 2012 roku można dodać:

- Objęcie programem edukacyjnym kolejnych roczników dzieci w wieku przedszkolnym. Rozpoczęty, z inicjatywy przedstawicieli Ośrodka Korekcyjno – Edukacyjnego dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie SOW i Miejskiego Zespołu Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Kielcach (psychologów i pedagogów - Realizatorów GPPPwR) program pn.: „*Super bohater*” objął swoim zasięgiem **450** dzieci w trzech przedszkolach samorządowych.
- Zwiększenie aktywności działań roboczych zespołów interdyscyplinarnych, liczących łącznie 95 członków. Liderzy GZI, zorganizowali w 2012 roku **12** spotkań szkoleniowych i konsultacyjnych dla członków tych zespołów, przygotowując ich tym samym do pracy interdyscyplinarnej. Odbyły się **642** posiedzenia Grup Roboczych w związku z wszczęciem procedury „Niebieskie Karty”. W 2012 roku istotną częścią aktywności członków GZI była właśnie realizacja procedury NK. W sposób widoczny zwiększyła się ilość posiedzeń poświęconych tworzeniu planów pomocy na rzecz osób pokrzywdzonych oraz spotkań z osobami stosującymi przemoc.
- Prowadzenie analiz i badań nad skalą zjawiska przemocy w rodzinie w Kielcach. Z raportów wynika, że najczęściej przypadków przemocy w rodzinie nadal odnotowuje policja, sąd, prokuratura i specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie (przykładowo, w SOW w 2012 r. – odnotowano **1697** przypadków przemocy w rodzinie). Liczba ta nieznacznie wzrosła w stosunku do roku ubiegłego. Sporadyczne przypadki przemocy odnotowały jak zwykle placówki ochrony zdrowia i oświaty.
- Poprawę stanu bezpieczeństwa osób doznających przemocy w rodzinie, między innymi za sprawą współpracy interdyscyplinarnej służb, w tym realizację procedury „Niebieskie Karty”. W 2012 roku, w **141** przypadkach zespół interdyscyplinarny i grupy robocze podejmowali działania na rzecz ochrony ofiar, w **92** rodzinach przemoc ustała.

1.6. Osiągnięte rezultaty Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Programu Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie i działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kielcach w 2013 roku (stan na 31.10.2013r.)

W 2013 roku Koordynator Programu, Zespół ds. wdrażania GPPPwR oraz Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego i Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie obradowali pięć razy. Kontynuowano sprawdzone działania z lat poprzednich, takie jak: prowadzenie profilaktyki, rozwój zaplecza pomocowego, wzmacnianie kompetencji służb, promowanie dobrych praktyk, doskonalenie współpracy służb w realizacji procedury „Niebieskie Karty”. Bardzo dużą aktywność w 2013 roku spożytkowano na szkolenie podmiotów ustawowo zobowiązanych do realizacji zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Przeprowadzono bezpłatne szkolenia dla setek osób w szkołach, szpitalach, dla członków gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, pracowników pomocy społecznej, klientów pomocy społecznej. W 2013 roku przygotowano też raport z realizacji zadań Programu za okres 2008 - 2013 i projekt nowego Programu na lata 2014 - 2020. Zaplanowano opracowanie Programu, który będzie spójny z nowymi założeniami do Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie projektowanymi także do 2020 roku. W 2013 roku wystąpiono także z pismem do podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie z przypomnieniem ich ustawowych obowiązków oraz propozycją wsparcia merytorycznego ze strony członków Zespołu Interdyscyplinarnego. W ramach swoich ustawowych zadań ZI prowadził systematyczny nadzór nad prawidłową realizacją procedury „Niebieskie Karty” w mieście. Przeprowadził kontrolę dokumentacji NK, wypracowywał i wdrażał nowe metody jej realizacji.

W 2013 roku Miasto Kielce ponownie złożyło wniosek konkursowy, z inicjatywy członków Zespołu ds. wdrażania GPPPwR i ZI, pod tytułem: „*Mądry rodzic - bezpieczny dom*” do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programu Osłonowego pn.: „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie”. Uzyskano dotację w wys. 33.000 złotych na realizację działań w tym obszarze na terenie miasta Kielce oraz dodatkowo nagrodę w wysokości 10 tysięcy złotych bowiem kielecki program był najlepszy w Polsce. Był on prezentowany w MPiPS w Warszawie w dniach 14 – 15 października br. podczas międzynarodowej konferencji pn. „Sprawca i ofiara”. Działania w ramach tego projektu są realizowane w mieście od września do grudnia 2013 roku. Do najciekawszych elementów projektu należą: Warsztaty *Szkoła dla Rodziców*, *Mały reporter* – „Wychowanie bez klapsa”, Mediacje rodzinne – *Dziecko w rozwodzie*, uruchomienie *Internetowej Poradni dla Rodziców*, Warsztaty dla rodziców pn.: „*Jak być lepszym rodzicem*”, *Tydzień Edukacji Prawnej*”, *Superwizja* dla realizatorów zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, VII kampania społeczna „*Biała wstążka*” zaplanowano dwie konferencje szkoleniowo – naukowe, wydanie publikacji naukowej, przeprowadzenie diagnozy kompetencji rodzicielskich, itp. W 2013 roku kontynuowano zajęcia psychoedukacyjne dot. zjawiska przemocy w rodzinie dla licealistów i klientów, prowadzono dyżury specjalistów – psychologa i prawnika – mediatorów w Punkcie Ochrony Ofiar, w tym zakresie współpracowano ściśle z Wojewódzką Świętokrzyską Komendą Ochotniczych Hufców Pracy. Członkowie Zespołu uczestniczyli w wielu konferencjach z referatami z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Tą drogą prowadzona była również promocja Programu. W 2013 roku poszerzono także Biblioteczkę Profesjonalisty o materiały edukacyjne: książki i multimedia.

W ramach sprawdzonych działań nadal Zespół koordynuje pracę czterech Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych. We wrześniu GZI Nr 1,2,3,4 liczył 76 aktywnych członków. W okresie od 01 stycznia do 31 października 2013 roku odbyło się 9 posiedzeń GZI w Kielcach. Liderzy GZI rozpoczęli pracę od początku kwietnia 2013r., ustalili harmonogram rocznych spotkań zespołów i zakres ich działania i program szkoleniowy. Program ten dotyczył w większości problematyki „Niebieskich Kart”, ustawowych obowiązków i konieczności udzielenia wsparcia w formie superwizji realizatorom zadań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W 2013 roku skoncentrowano się też na popularyzowaniu dobrych praktyk, eliminowaniu nieprawidłowości i rozwiązywaniu bieżących dylematów dot. realizacji ustawowych obowiązków w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Szkolenia, zgodnie z oczekiwaniami dot. głównie procedury „Niebieskie Katy”, z którą najgorzej radzą sobie w GZI przedstawiciele oświaty. Trudności wynikają z braku wiedzy, niewłaściwej interpretacji i nieznamomości przepisów, niechęci dyrektorów placówek do ujawniania przemocy w rodzinie na terenie szkoły. We wrześniu 2013 r. członkowie GZI wzięli udział w szkoleniu pn.: „*Broń się – zachowanie w sytuacji zagrożenia. Jak postępować, aby nie stać się ofiarą przestępstw*”. Od września do grudnia 2013 roku objęci są też stałą superwizją (8 sesji po 5 godzin każda, grupy do 15 osób). Z pomocy psychologicznej korzystać może każdy realizator GPPPwR i POO, członek ZI, GZI, realizator procedury „Niebieskie Karty”. Osoby włączone do systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie miasta Kielce będą w 2013 roku uczestniczyć w dwóch konferencjach naukowo – szkoleniowych, zaplanowanych na 25 listopada i 10 grudnia 2013r. Kontynuowane będzie honorowe wyróżnienie „*Biała wstążka*” i konkurs na *Lidera dobrych praktyk*. W 2013 roku Kapituła postanowiła, że statuetka zostanie przyznana asp. sztab. **Pawłowi Sieczkowskiemu** z Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach i wskazała 10 liderów mających znaczący wkład w popularyzowaniu dobrych praktyk w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (wywodzą się oni głównie z szeregów Policji i pomocy społecznej). W 2013 roku, z inicjatywy Zespołu strategicznego zostanie wydana kolejna publikacja naukowa we współpracy z Uniwersytetem Jana Kochanowskiego w Kielcach pn.: „*Niepełnosprawność - między przemocą a pomocą*”. Należy podkreślić też dużą aktywność Realizatorów GPPPwR i POO w zakresie prowadzenia działań profilaktycznych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w mieście, która znacząco wpływała na realizację założonych celów. Wśród aktywnych podmiotów należy wymienić m.in.: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar przemocy w Rodzinie, Ośrodek Korekcyjno – Edukacyjny dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie, Punkt Interwencyjno – Konsultacyjny dla Osób Doznających Przemocy w Rodzinie, Caritas Diecezji Kieleckiej, Świętokrzyskie Centrum Profilaktyki i Edukacji, Policję, placówki oświatowe. Wśród przedstawicieli oświaty warto wymienić m.in.: Zespół Szkół Ekonomicznych im. O. Langego, Zespół Szkół Elektrycznych, I Liceum Ogólnokształcące im. S. Żeromskiego, ZSO nr 12, Szkoła Podstawowa nr 4, Gimnazjum nr 3 im. J. Korczaka, Szkoła Podstawowa nr 2. Na terenie placówek oświatowych zrealizowano takie zajęcia profilaktyczne jak: Klub Młodego Prawnika, konkurs poetycko – literacki, akcje w ramach kampanii społecznej „Biała wstążka”, spotkania psychoedukacyjne dla uczniów i rodziców oraz kadry pedagogicznej, wdrożono m.in. programy pn.: „*Przemoc domowa – czym jest i gdzie jej szukać*”, „*Słowa ranią przez całe życie*”, „*Agresja – przyczyny i przeciwdziałanie*”, „*Przemoc domowa – mity i stereotypy*”, „*I kto tu rządzi – zasady postępowania z dzieckiem*”, „*Widzisz przemoc zadzwoń*”, „*Veto wobec przemocy*”, „*Spójrz inaczej*”, „*Kurs radzenia sobie w sytuacjach trudnych. Parpusiaki*”, „*Nie krzywdź a nie będziesz krzywdzony*”, „*Przemoc w rodzinie – charakterystyka zjawiska, profilaktyka, edukacja*”, „*Dobre obyczaje w życiu codziennym*”, „*Walentynki – umiejętność okazywania*

uczuć”, „Szkoła bez przemocy”, „Przyjaciele Zippiego”, „Szkoła promująca zdrowie”, „Stop przemocy – Mikołajki bez przemocy”, „W sieci złych zamiarów”, „Bezpieczny Internet”, „Odpowiedzialność prawna nieletnich”, „Dlaczego ważna jest tolerancja”, itd. Z analizy nadesłanych raportów wynika, że najczęściej działań profilaktycznych przeprowadzono w Szkole Podstawowej nr 4 w Kielcach. Ponadto wielu placówkach oświatowych ułożono procedury postępowania na terenie szkoły w chwili podejrzenia popełnienia przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie lub jej ujawnienia, propagowano telefony zaufania, informowano gdzie można szukać pomocy, utworzono tablice edukacyjne, dystrybuowano ulotki, poradniki nt. problematyki przemocy w rodzinie, organizowano pogadanki z wykorzystaniem multimediiów, zapraszano przedstawicieli służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy, organizowano debaty, popularyzowano inicjowane przez Zespół strategiczny działania (Program Osłonowy, Szkołę dla Rodziców, Kampanię społeczną „Biała wstążka”, itd. Szkoły podjęły także, konkretne działania edukacyjne, interwencyjne wobec 18 uczniów wobec, których przemoc była stosowana (dane z raportów z realizacji GPPPwR). Do stałych elementów działań profilaktycznych należy cykliczny udział Realizatorów GPPPwR i POO w organizowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości *Tygodniu Pomocy Ofiarom Przestępstw* we współpracy a Ośrodkami Pomocy Ofiarom Przestępstw oraz w organizowanych w Kielcach od 20 lat Świątokrzyżskich Dniach Profilaktyki.

1.7. Podsumowanie końcowe

Dzięki działaniom podjętym przez Zespół strategiczny stale zwiększa się świadomość skutków przemocy w rodzinie wśród Kielczan, poprzez prowadzone akcje społeczne, zaangażowanie miejskich służb i instytucji oraz organizacji pozarządowych i lokalnych mediów. Wspierane i rozwijane są kompetencje podmiotów wykonujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Mieszkańcy Kielc mają dostęp do bezpłatnej specjalistycznej pomocy, otrzymują materiały edukacyjne opracowane przez lokalnych specjalistów: *Poradnik „Sięgnij po pomoc”*, *Poradnik Prawny*, ulotki informacyjne, mogą korzystać w sytuacjach kryzysowych z całodobowej pomocy telefonicznej, itd.

W latach 2008 – 2013 zrealizowano większość działań zaplanowanych w Harmonogramie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na terenie miasta Kielce na lata 2008 – 2013 oraz Programu Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2013. Najwięcej czasu pochłonęło budowanie i usprawnianie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Kielcach oraz dbanie o ciągłość zainicjowanych działań. System ten tworzą ludzie, dlatego istotne było aby w całym okresie realizacji Programów zadbano o ich merytoryczne wsparcie, po to aby świadczyli profesjonalną pomoc na rzecz adresatów Programów, którymi są: osoby doświadczające przemocy w rodzinie (najczęściej kobiety i dzieci), osoby stosujące przemoc w rodzinie (statystycznie są nimi najczęściej mężczyźni) oraz mieszkańców Kielc. Liczba podjętych inicjatyw, zrealizowanych działań daje podstawę do stwierdzenia, że udało się zrealizować najważniejsze cele. Ewaluacja Programów pozwala też na odkrycie obszarów zaniedbanych, wskazuje kierunki przyszłych działań, które należy podjąć na rzecz poprawy bezpieczeństwa kieleckich rodzin. Mocną stroną lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie są ludzie, którzy ten system tworzą i ich zaangażowanie w walkę z przemocą w rodzinie. Słabą stroną budowanego w latach 2008 – 2013 systemu jest sporadyczne wykorzystywanie przez sądy i prokuraturę narzędzi prawnych, zarówno środków karnych jak i probacyjnych, w szczególności w zakresie oddziaływań na osoby stosujące przemoc w rodzinie. Kolejne lata będą zapewne okresem zmian w przepisach o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w Polsce i doskonaleniem pracy interdyscyplinarnej.

Jest więc nadzieja, że wszystkie inicjatywy, które Gmina Kielce podejmie w latach 2014 – 2020 będą nadszły za projektowanymi zmianami i przyczynia się do udoskonalenia już istniejącego systemu przeciwdziałania przemocy w Rodzinie w Kielcach. Pozwolą też na zrealizowanie głównych celów Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie miasta Kielce na lata 2014 – 2020, jakimi są:

I. Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie i poprawa bezpieczeństwa kieleckich rodzin.

II. Rozwój systemu pomocy i wsparcia oraz poprawa bezpieczeństwa osób doznających przemocy w rodzinie.

Rozdział IV

1. Przemoc w rodzinie w liczbach

1.1. Działanie prokuratury, orzecznictwo sądów powszechnych, statystyki policyjne i podmiotów realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Najpowszechniejszym przestępstwem wśród przestępstw kwalifikujących się jako przemoc w rodzinie jest nadal przestępstwo znęcania się oraz przestępstwo gróźb karalnych. W większości przestępstw popełnianych na szkodę osoby najbliższej pokrzywdzonymi są najczęściej kobiety (64%) i małoletni (22%), Mężczyźni stanowią 14% ogólnej liczby osób pokrzywdzonych przestępstwem a art.148§1,2,3,4; 156; 156§1i3; 157§1; 157§ 2w zw. z §4; 189; 190; 190a§1,2,3; 191; 191a; 197§1,2,3,4; 198; 199; 200§1,2; 201; 202§1,2,3,4,4a,4b; 203; 207§1,2,3 oraz art.208.

W ostatnich czterech latach sądy rejonowe nieprawomocnie osądziły z art.207§ 1kk ogółem:
2012 - 15245;
2011 - 16077;
2010 - 16239;
2009 - 17413 osób, w tym: 84% z nich skazano, 8% umorzono, 8% warunkowo umorzono i tylko 3% osób uniewinniono.

1.2. Statystyki Prokuratury Okręgowej w Kielcach

W latach 2008 – 2009 Prokuratura Rejonowa Kielce Wschód odnotowała **382** postępowań przygotowawczych o czyn z art. 207§ 1 kk, w tym:

- 92 zakończonych aktem oskarżenia;
- 131 umorzenie postępowania.

W latach 2008 – 2009 Prokuratura Rejonowa Kielce Zachód odnotowała :

504 postępowań przygotowawczych o czyn z art. 207§ 1 kk, w tym:

- 174 zakończonych aktem oskarżenia;
- 249 umorzenie postępowania.

1.3. Statystyki Sądu Okręgowego w Kielcach

W 2008 roku z art. 207§ 1 kk osądzono – 664 osoby, skazano – 484.

W 2009 roku z art. 207§ 1 kk osądzono – 637 osoby, skazano – 512.

W związku z przestępstwami zakwalifikowanymi przez sąd jako przemoc w rodzinie, z art. 207§ 1 kk w 2008 roku sądy w Kielcach orzekły:

- kary pozbawienia wolności wobec 472 sprawców;
- warunkowe zawieszenie kary wobec 499 sprawców.

W 2009 roku liczba tych orzeczeń niewiele się zmieniła:

- kary pozbawienia wolności wobec 423 sprawców;
- warunkowe zawieszenie kary wobec 431 sprawców.

Odnotowano nieznaczny spadek liczbowy orzeczeń ale praktyka pokazuje, że nadal kary w zawieszeniu są częściej orzekane wobec sprawców przemocy niż kara pozbawienia wolności. Pozostałe kary w związku z popełnieniem przestępstwa z 207§ 1 kk orzeczone przez sądy w Kielcach to:

- ograniczenie wolności – 9 orzeczeń (2008) i 7 (2009);
- grzywna samoistna – 3 orzeczenia (2008) i 6 (2009).

(źródło: Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2016 dane Komendy Miejskiej Policji, Kielce 2011)

Tabela 1. Dane statystyczne Sądu Rejonowego w Kielcach dotyczące osób przebywających pod dozorem kuratora i objętych kontrolą okresu próby za przestępstwa związane z przemocą w rodzinie (dane łączne z I i II ZKSS SR Kielce za lata 2008 - 2013).

Rok	Osoby objęte dozorem kuratora	Osoby objęte kontrolą okresu próby
2008	65	20
2009	100	18
2010	87	10
2011	83	13
2012	88	15
2013	250	36

W skali ogólnopolskiej z 10454 skazanych z art. 207 § 1 kk na kare pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania pod dozór kuratora oddano 7556 osoby – 72,25%. W 2011 roku wskaźnik ten wynosił – 69,7%, w 2010 roku – 67%, w 2009 roku – 62%. Szacunkowo, obecnie pod dozorem kuratorów sądowych przebywa ok. 25000 – 30000 sprawców przemocy w rodzinie. Wśród osób pokrzywdzonych przestępstwem z art. 207 § 1 kk było 3875 małoletnich, 14127 kobiet oraz 2810 mężczyzn.

Już od dwóch lat od wejścia w życie ustawy z 10 czerwca 2010 roku o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 125, poz. 842), która weszła w życie 1 sierpnia 2010 roku, organy ścigania, jak i wymiaru sprawiedliwości mogą realizować nowe instytucje prawa karnego, materialnego, procesowego oraz wykonawczego. Chodzi tu w szczególności o takie środki zapobiegawcze jak: nakaz opuszczenia lokalu mieszkalnego, zajmowanego wspólnie z osobą najbliższą dotkniętą przemocą w rodzinie oraz nowe środki karne i obowiązki probacyjne polegające na wprowadzeniu zakazu zbliżania się na określoną odległość czy nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z osobą pokrzywdzoną w rodzinie, jak również wprowadzenie nowej, szybkiej procedury związanej z zarządzeniem wykonania kary pozbawienia wolności bądź odwołania warunkowego zwolnienia z zakładu karnego.

Zakres oddziaływania wymiaru sprawiedliwości na przemoc w rodzinie:

1. Kodeks karny – 207 kk;
2. przestępstwa przemocy wobec najbliższych;
3. akty oskarżenia skierowane do sądu;
4. wszczęte postępowanie przygotowawcze;
5. Wszczęta procedura „Niebieska Karta”;
6. Szara strefa przemocy niezdiagnozowanej.

(źródło: M. Lewoc, Temida a przemoc w rodzinie 2012, *Niebieska Linia nr 4/87/2013*; M. Lewoc, Przemoc w rodzinie - wystąpienie konferencyjne, „*Sprawca czy Ofiara*”, Warszawa 2013)

1.4. Interwencje w rodzinie z zastosowaniem procedury „Niebieskie Karty” Co to jest „NIEBIESKA KARTA” ?

„Niebieska Karta” to ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie przez przedstawicieli uprawnionych służb.

Procedura „Niebieskie Karty”, (dalej zwana NK) działa w Polsce od 1998 roku. Do 2011 roku za jej realizację odpowiadały dwie służby: policja i pomoc społeczna. NK składała się z dwóch formularzy: „Karty – A i B”, na których dokumentowano zdarzenie z użyciem przemocy w rodzinie. Wówczas potrzebna była zgoda osoby pokrzywdzonej na uruchomienie działań. **Od 13 września 2011 roku** nastąpiła istotna zmiana w stosowaniu tej procedury, wprowadzona na mocy ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z 2005 roku oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z 2011 roku. Od tego momentu NK realizuje pięć służb: jednostki organizacyjne pomocy społecznej, policja, oświata, ochrona zdrowia, gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych. Oznacza to, że przedstawiciele tych służb mają ustawowy obowiązek wszczęcia procedury NK w chwili podejrzenia popełnienia przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie. Mają też prawo i obowiązek przekazania informacji organom właściwym do prowadzenia postępowania przygotowawczego: policji lub prokuraturze. Służby te mają również kompetencje do uruchomienia działań interwencyjnych, mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobom pokrzywdzonym. Uruchomienie procedury NK rozpoczyna wypełnienie przez przedstawiciela jednej z pięciu służb formularza NK – „Karty – A”.

Obecnie NK składa się z czterech formularzy: „Karty - A, B, C, D”. „Karta – A” - jest wypełniana z osobą pokrzywdzoną w chwili zdarzenia z użyciem przemocy, np. przez patrol policji w czasie interwencji domowej lub po zdarzeniu, gdy stwierdza się zaistnienie podejrzenia popełnienia przestępstwa. **Obecnie procedura jest uruchamiana nawet bez zgody osoby pokrzywdzonej.**

„Karta – B” - jest wręczana osobie pokrzywdzonej w chwili wypełniania „Karty – A”. Zawiera ona informacje nt. zjawiska przemocy w rodzinie, praw osób pokrzywdzonych, podstawowe wskazówki jak postępować, gdzie szukać pomocy, itd.

„Karta – C” – jest wypełniana na posiedzeniu zespołu interdyscyplinarnego (ZI) lub grupy roboczej (GR), na które jest zapraszana osoba pokrzywdzona. Członkowie ZI lub GR są ciałem ustawowo wskazanym do realizacji procedury NK (art. 9d ust.2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z 2005 roku; Dz. U. Nr 180, poz. 493 z późn. zm.) i współpracują z osobą pokrzywdzoną, tworząc wspólnie z nią plan pomocy.

„Karta – D” – jest wypełniana na posiedzeniu ZI lub GR, na które jest wzywana, przez przewodniczącego ZI, osoba podejrzana o stosowanie przemocy w rodzinie. Wobec tej osoby ZI lub GR może podejmować szereg działań, m.in.: kierować do gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, motywować do uczestnictwa w programach oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych, itp. Procedura „Niebieskie Karty” może być zamknięta tylko w dwóch przypadkach: ustania przemocy w rodzinie lub po zrealizowaniu planu pomocy oraz w sytuacji braku zasadności podejmowania działań. Wszelkich informacji nt. procedury NK mogą udzielić, każdej zainteresowanej osobie przewodniczący i członkowie zespołu interdyscyplinarnego oraz przedstawiciele służb odpowiedzialnych za realizację tej procedury.

Tabela 2. Stan realizacji procedury „Niebieskie Karty” w Polsce i w województwie świętokrzyskim w latach 2008 – 2012.

Polska		Rok	Województwo świętokrzyskie
Gmina Ilość wypełnionych NK	11305	2008	593
	11563	2009	707
	11789	2010	546
	-	2011	653
	-	2012	1301
Gmina ilość przekazanych NK instytucjom działającym na rzecz osób pokrzywdzonych	4333	2008	132
	4475	2009	158
	2858	2010	137
	-	2011	187
	-	2012	522

(źródło: sprawozdanie z KPPPwR za 2011- 2012 r.; Materiały wewnętrzne - sprawozdania Wydziału Polityki Społecznej ŚUW, Kielce 2012)

Tabela 3. Stan realizacji procedury „Niebieskie Karty” w latach 2008 – 2009, dane statystyczne KWP Kielce.

Rok	Liczba interwencji domowych ogółem	Liczba interwencji zakończonych wypełnieniem NK	Miejsce sporządzenia NK	
			Miasto	Wieś
2008	13263	5413	2332	3091
2009	12255	4499	1937	2562

Z danych KWP Kielce wynika, że w 2008 i 2009 roku ofiarą przemocy w rodzinie było ponad 60% kobiet, 20,31% stanowili w 2008 roku małoletni do lat 13, a w 2009 roku było ich mniej, bo małoletni stanowili 16,99% osób doznających przemocy w rodzinie. W 2011 roku liczba Niebieskich Kart (NK) wynosiła już 3455, w 2012 – 1906, w okresie I - V. 2013 wszczęto 583 NK, podjęto 7 tys. interwencji w rodzinie. W mieście wnioski o tymczasowe aresztowanie dotyczyły 1275 sprawców w 2011 roku i 2180 na wsi. W 2012 roku liczba interwencji i złożonych wniosków zmalała do 743 w mieście i 1163 na wsiach. Nadal dane statystyczne potwierdzają, że kobieta jest zdecydowanie częściej „ofiarą” przemocy niż mężczyzna. Odnotowano, że pokrzywdzonych w wyniku przemocy w 2012 roku było 5387 kobiet. Komenda Miejska Policji w Kielcach w 2012 roku wypełniła 167 „Niebieskich Kart”, w Kielcach było ich 141, w województwie świętokrzyskim procedurę uruchomiono 1906 razy. Wraz ze zmianą przepisów dotyczących realizacji procedury we współpracy służb, z udziałem zespołu interdyscyplinarnego i grupy roboczej zmalała liczba wypełnionych NK. Można to tłumaczyć oporem podmiotów powołanych do realizacji procedury w nowej,

obarczonej rozbudowaną biurokracją formule lub świadczy o większej świadomości i umiejętności diagnozowania przemocy w rodzinie w szeregach służb zajmujących się prowadzeniem interwencji z użyciem „Niebieskiej Karty”.

1.5. Czynności podejmowane przez Komendę Miejską Policji w Kielcach związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w 2011 roku

- Przeprowadzonych interwencji domowych - 619, w tym: 564 dotyczyło przemocy – sporządzono „Niebieskie Karty”.
- Z ogólnej liczby 564 sprawców przemocy – 277 było pod wpływem alkoholu, 139 z nich zatrzymano do wytrzeźwienia.
- W 87 przypadkach wszczęto postępowanie przygotowawcze w sprawach o znęcanie się nad rodziną. W 2010 roku wniosków takich sporządzono 32.
- Skierowano 450 informacji do ośrodków pomocy społecznej, 242 do Gminnej Komisji Rozwiązywania problemów Alkoholowych, oraz 77 do sądów, organów administracji rządowej i samorządowej, organizacji pozarządowych.
- Wszystkie osoby w rodzinach, w których przeprowadzono czynności zostały objęte opieką dzielnicowych KMP Kielce.

(źródło: Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2016 dane Komendy Miejskiej Policji, Kielce 2011 oraz Materiały konferencyjne KMP Kielce, Urząd Miasta Kielce, 18 grudnia 2012r.)

1.6. Stan realizacji Procedury „Niebieskie Karty” w Kielcach

Tabela 4. Realizacja procedury „Niebieskie Karty” przez policję i pomoc społeczną w 2008 roku w Kielcach.

Środowiska objęte procedurą „Niebieskie Karty”	
Ilość „NK” ogółem:	490
ilość „NK” zgłoszonych do SOW przez policję (w każdym przypadku pracownik SOW diagnozował sytuację w środowisku, z tego 140 rodzin znanych było w rejonach opiekuńczych MOPR)	457
Ilość „NK” wypełnionych przez pracowników Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla ofiar Przemocy w Rodzinie MOPR	30
Ilość „NK” wypełnionych przez pracowników socjalnych MOPR	3

Tabela 5. Realizacja procedury „Niebieskie Karty” w 2009 roku.

Środowiska objęte procedurą „Niebieskie Karty”	
Liczba środowisk objętych w MOPR procedurą „Niebieskie Karty” ogółem:	376
Liczba „NK” zgłoszonych do SOW przez policję (z tego 90 rodzin znanych w rejonach opiekuńczych MOPR)	346
Ilość „NK” wypełnionych przez pracowników SOW	30
Ilość „NK” wypełnionych przez pracowników socjalnych rej. op.	1

Tabela 6. Realizacja procedury „Niebieskie Karty” w 2010 roku.

Środowiska objęte procedurą „Niebieskie Karty”	
Liczba środowisk objętych w MOPR procedurą „Niebieskie Karty” ogółem:	289
Liczba „NK” zgłoszonych do SOW przez policję	289
Ilość „NK” monitorowanych przez pracowników SOW MOPR	177
Ilość „NK” przekazanych do pracowników socjalnych i monitorowanych w rejonach opiekuńczych MOPR	112
Ilość „NK” realizowanych z pracownikami socjalnymi poprzez wspólne interwencje w środowisku	17

Tabela 7. Realizacja procedury „Niebieskie Karty” we współpracy służb w 2011 roku.

Środowiska objęte procedurą „Niebieskie Karty”	
Liczba środowisk objętych w MOPR procedurą „Niebieskie Karty” ogółem:	277
Liczba „NK” zgłoszonych do SOW przez policję	277
Ilość „NK” monitorowanych przez pracowników SOW MOPR	119
Ilość „NK” przekazanych do pracowników socjalnych i monitorowanych w rejonach opiekuńczych MOPR	0
Ilość „NK” realizowanych z pracownikami socjalnymi poprzez wspólne interwencje w środowisku	26

W 2011 roku zrealizowano łącznie 277 NK, z czego w okresie X-XII 2011r. - 32 NK według nowej procedury.

Tabela 8. Realizacja procedury „Niebieskie Karty” we współpracy służb w 2012 roku.

Środowiska objęte procedurą „Niebieskie Karty”	
Liczba środowisk objętych w Kielcach procedurą „Niebieskie Karty” ogółem:	141
Liczba „NK” zgłoszonych przez policję	118
Ilość „NK” zgłoszonych przez jednostki organizacyjne pomocy społ.	19
Ilość „NK” zgłoszonych przez przedstawicieli oświaty	2
Ilość „NK” zgłoszonych przez przedstawicieli ochrony zdrowia	2
Ilość „NK” zgłoszonych przez przedstawicieli gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	0
Ilość utworzonych Grup Roboczych, w związku z procedurą „NK”	141
Ilość posiedzeń Grup Roboczych z udziałem pracowników SOW	642
Ilość opracowanych planów pomocy	515
Liczba osób doznających przemocy zaproszonych na posiedzenie GR, w tym zgłosiło się osób:	123 osoby
Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie wezwanych na posiedzenie GR, w tym zgłosiło się osób:	112 osób 57 osób
Ilość wniosków skierowanych przez członków GR do GKRPA	40
Ilość zawiadomień z art. 207 skierowanych przez członków GR do organów ścigania, w związku z art. 207 kk.	5
Ilość zakończonych NK	127
- ustanie przemocy:	92
- brak zasadności podejmowania działań:	35

Wykres 1. Ilość „Niebieskich Kart” w Kielcach do dnia 31.10.2012 roku.

Ilość NK przesłanych przez poszczególne podmioty (stan na 31.10.2012r):

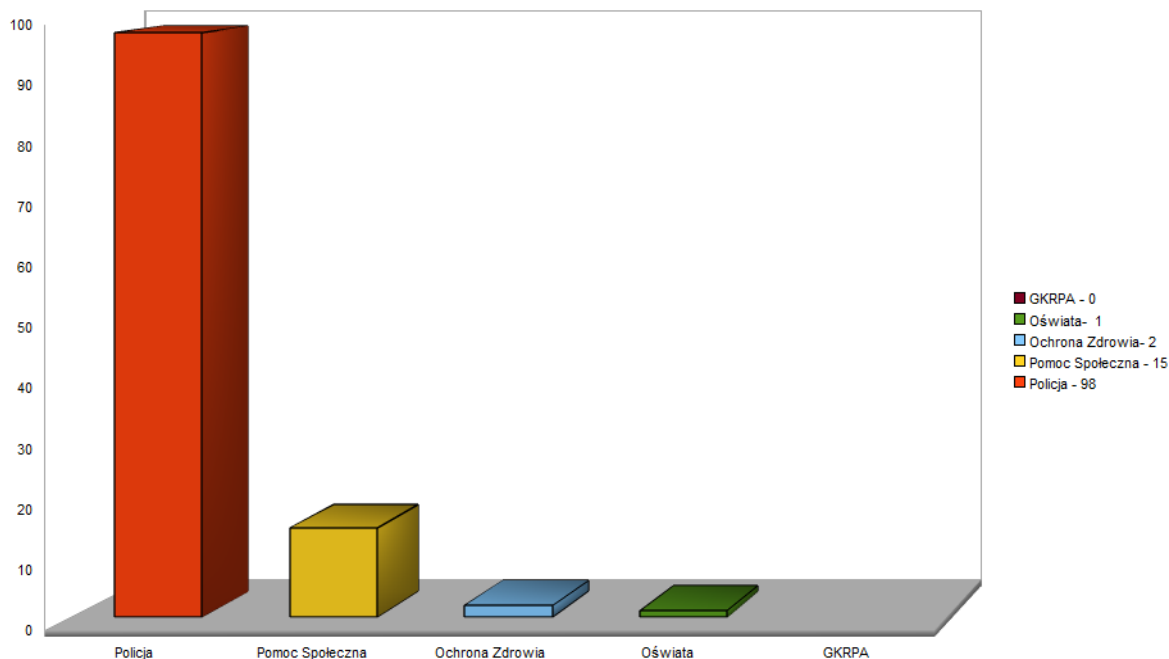

Tabela 9. Liczba po raz pierwszy zarejestrowanych „Niebieskich Kart” w 2013r. w zestawieniu miesięcznym (stan na 12.11.2013r).

Stan realizacji procedury NK w Kielcach w 2013 roku	
styczeń - 10 luty - 14 marzec - 18 kwiecień - 19 maj - 9 czerwiec - 12	lipiec - 22 sierpień - 18 wrzesień - 15 październik - 12 listopad - 7 (stan na dzień 12.11.2013r.)

Liczby te mogą ulec nieznacznej zmianie po zewidencjonowaniu wszystkich zarejestrowanych w 2013 roku NK ze stanem faktycznym - na dzień 31 grudnia 2013r. Odnotowuje się bowiem przypadki wszczęcia procedury przez dwie służby równoległe lub występują dwie NK w tej samej rodzinie, uruchamiane na prośbę i „ofiary” i sprawcy”. W takich przypadkach NK jest rejestrowana pod jednym numerem.

Tabela 10. Realizacja procedury „Niebieskie Karty” we współpracy służb w 2013 roku (stan na dzień 12.11.2013r.)

Środowiska objęte procedurą „Niebieskie Karty”	
Liczba środowisk objętych w Kielcach procedurą „Niebieskie Karty” ogółem:	156
Liczba „NK” zgłoszonych przez policję	122
Ilość „NK” zgłoszonych przez jednostki organizacyjne pomocy społ.	33
Ilość „NK” zgłoszonych przez przedstawicieli oświaty	1
Ilość „NK” zgłoszonych przez przedstawicieli ochrony zdrowia	1
Ilość „NK” zgłoszonych przez przedstawicieli gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	0
Ilość utworzonych Grup Roboczych, w związku z procedurą „NK”	156
Ilość posiedzeń Grup Roboczych z udziałem pracowników SOW	1156
Ilość opracowanych planów pomocy	78
Liczba osób doznających przemocy zaproszonych na posiedzenie GR, w tym zgłosiło się osób:	96 osób
Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie wezwanych na posiedzenie GR, w tym zgłosiło się osób:	151 osób 74 osoby
Ilość wniosków skierowanych przez członków GR do GKRPA	23
Ilość zawiadomień z art. 207 skierowanych przez członków GR do organów ścigania, w związku z art. 207 kk.	7
Ilość zakończonych NK ogółem: (do dnia 12.11.2013r.)	130
- ustanie przemocy:	116
- brak zasadności podejmowania działań:	14

Z analizy powyższych danych wynika, że najaktywniejsza w realizacji procedury NK jest Policja, na drugim miejscu plasują się jednostki organizacyjne pomocy społecznej. Minimalną aktywność wykazuje oświata i ochrona zdrowia (wypełniono po 1 NK) Gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych nie wszczęła procedury w ogóle od 2011 roku. Liczby pokazują, że zwiększa się liczba osób stosujących przemoc w rodzinie zgłaszających się na wezwania przewodniczącego zespołu Interdyscyplinarnego, w 2013 roku wskaźnik ten przekroczył 50%. Odsetek osób doznających przemocy odpowiadających na zaproszenia i uczestniczących w posiedzeniach grup roboczych ma tendencję spadkową.

1.7. Pomoc specjalistyczna na rzecz rodzin doświadczających przemocy w rodzinie w Kielcach

Tabela 11. Liczba osób objęta specjalistyczną pomocą w związku z przemocą w rodzinie w Kielcach w latach 1994 – 2013

Kielce/ Rok	Liczba osób/ rodzin
1994	21
1995	44
1996	46
1997	126 pierwsza społeczna kampania „Stop przemocy!”
1998	137
1999	188
2000	301 ogólnopolskie kampanie medialne
2001	399 ogólnopolskie kampanie medialne
2002	290
2003	239
2004	239
2005	282 (349 łącznie z TZ)
2006	282 (340 łącznie z TZ)
2007	683 (łącznie z TZ)
2008	1283 (łącznie z TZ)
2009	1407 (łącznie z TZ)
2010	1738 (łącznie z TZ)
2011	1661 (łącznie z TZ)
2012	1697 (łącznie z TZ)
2013	1290 (łącznie z TZ) stan na 31.10.2013r

(źródło: Materiały wewnętrzne – sprawozdania, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Dział Pracy Socjalnej i Poradnictwa Rodzinnego w Kielcach w latach 1994 – 2012, Materiały wewnętrzne Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kielcach za okres 2011 - 2013)

1.8. Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie MOPR Kielce

Tabela 12. Liczba osób objęta specjalistyczną pomocą przez Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie MOPR Kielce w 2008 roku.

Poradnictwo specjalistyczne i praca socjalna ogółem:	1028
Specjalistyczne konsultacje ogółem:	3819
Przemoc w rodzinie ogółem:	1283
Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne wobec sprawców przemocy	137 osób 407 konsultacji
Działania profilaktyczne	156 osób 241 konsultacji
Rozmowy kryzysowe i terapeutyczne	547
Pomoc psychologiczna	323
Terapia rodzinna i małżeńska	39 rodzin 100 osób
Treningi psychologiczne	37
Psychoterapia	7
Interwencja kryzysowa	47 rodzin
Poradnictwo prawne	237 osób 498 konsultacji
Pomoc terapeutyczna osobom dotkniętym przemocą – uzależnionym od alkoholu i członkom ich rodzin	281 osób 550 konsultacji
Diagnoza sytuacji dzieci, psychoedukacja nt. przemocy	286

Tabela 13. Liczba osób objętych specjalistyczną pomocą SOW w 2009 roku.

Poradnictwo specjalistyczne i praca socjalna ogółem:	3521
Specjalistyczne konsultacje ogółem:	4456
Przemoc w rodzinie ogółem:	1407 rodzin
Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne wobec sprawców przemocy	158 osób 463 konsultacje
Działania profilaktyczne	127 osób 636 konsultacji
Rozmowy kryzysowe i terapeutyczne	3056
Pomoc psychologiczna	1511
Terapia rodzinna i małżeńska	51 rodzin 157 osób
Mediacje rodzinne	4 rodziny tj. 8 osób
Treningi psychologiczne	23 osoby
Psychoterapia	7 osób
Interwencja kryzysowa	60 rodzin tj. 264 osoby
Poradnictwo prawne	346 osób 594 konsultacje
Pomoc terapeutyczna osobom dotkniętym przemocą – uzależnionym od alkoholu i członkom ich rodzin	93 osoby 673 konsultacje
Diagnoza sytuacji dzieci, wsparcie psychologiczne	91 osób
Psychoedukacja nt. przemocy dla dzieci i młodzieży	593 osoby
Działania interdyscyplinarne, konsultacje – Zespół Profilaktyki Rodzinnej i Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	42 rodziny (75 spotkań)

Tabela 14. Liczba osób objętych specjalistyczną pomocą SOW w 2010 roku.

Specjalistyczne konsultacje, poradnictwo specjalistyczne, praca socjalna ogółem:	5244
Przemoc w rodzinie ogółem:	1738
Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne wobec sprawców przemocy	132 osoby 459 konsultacji
Działania profilaktyczne	138 osób 630 konsultacji
Rozmowy kryzysowe i terapeutyczne	3802
Pomoc psychologiczna	960 rodzin
Terapia rodzinna i małżeńska	37 rodzin 92 osoby
Mediacje rodzinne	34 rodziny 68 osób
Treningi psychologiczne	37 osób
Praca socjalna	363 rodziny
Interwencja kryzysowa	43 rodziny 106 osób
Poradnictwo prawne	315 osób 627 konsultacji
Pomoc terapeutyczna osobom dotkniętym przemocą – uzależnionym od alkoholu i członkom ich rodzin	75 osób 579 konsultacji
Diagnoza sytuacji dzieci, wsparcie psychologiczne	128 osób
Psychoedukacja nt. przemocy dla dzieci i młodzieży	1625 osoby
Działania interdyscyplinarne w ramach Zespołu Profilaktyki Rodzinnej	16 rodzin 19 spotkań
Działania interdyscyplinarne w ramach Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych	46 spotkań (95 osób/ 65 instytucji)

Tabela 15. Liczba osób objętych specjalistyczną pomocą SOW w 2011 roku.

Specjalistyczne konsultacje, poradnictwo specjalistyczne, praca socjalna ogółem:	5690
Przemoc w rodzinie ogółem:	836
Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne wobec sprawców przemocy	114 osoby 429 konsultacji
Działania profilaktyczne	130 osób 657 konsultacji
Rozmowy kryzysowe i terapeutyczne	3283
Pomoc psychologiczna	1004 rodziny
Terapia rodzinna i małżeńska	34 rodzin 78 osoby
Mediacje rodzinne	9 rodziny 20 osób
Treningi psychologiczne	50 osób
Praca socjalna	413 rodziny
Interwencja kryzysowa	44 rodziny 72 osób
Poradnictwo prawne	267 osób 527 konsultacji
Pomoc terapeutyczna osobom dotkniętym przemocą – uzależnionym od alkoholu i członkom ich rodzin	103 osób 575 konsultacji
Diagnoza sytuacji dzieci, wsparcie psychologiczne	87 osób
Psychoedukacja nt. przemocy dla dzieci i młodzieży	710 osoby
Działania interdyscyplinarne w ramach Zespołu Profilaktyki Rodzinnej	5 rodzin 8 spotkań
Działania interdyscyplinarne w ramach Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych	52 spotkania (95 osób/ 65 instytucji)

Tabela 16. Liczba osób objętych specjalistyczną pomocą SOW w 2012 roku.

Specjalistyczne konsultacje, poradnictwo specjalistyczne, praca socjalna ogółem:	6 277
Przemoc w rodzinie ogółem:	946
Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie	113 osoby 392 konsultacje
Programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie: indywidualne i grupowe	62 osoby
Rozmowy kryzysowe i terapeutyczne	3573
Pomoc psychologiczna	347 osób 1280 konsultacji
Terapia rodzinna i małżeńska	36 rodzin 81 osób
Mediacje rodzinne	6 rodzin 18 osób
Treningi psychologiczne	120 osób
Praca socjalna	294 rodziny
Interwencja kryzysowa	21 rodzin 41 osób
Poradnictwo prawne	351 osób 592 konsultacje
Pomoc terapeutyczna osobom dotkniętym przemocą – uzależnionym od alkoholu i członkom ich rodzin	51 osób 707 konsultacji
Diagnoza sytuacji dzieci, wsparcie psychologiczne	79 osób
Psychoedukacja nt. przemocy dla dzieci i młodzieży	1133 osoby
Działania interdyscyplinarne w ramach Zespołu Profilaktyki Rodzinnej, w tym: pomoc pedagogiczna i psychologiczna	34 rodziny 66 konsultacji
Działania interdyscyplinarne w ramach Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych i Grup Roboczych	647 posiedzeń

Tabela 17. Liczba osób objętych specjalistyczną pomocą SOW w 2013 roku.
(stan na 31.10.2013r.).

Specjalistyczne konsultacje, poradnictwo specjalistyczne, praca socjalna ogółem:	5112
Przemoc w rodzinie ogółem:	715
Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie	90 osób 331 konsultacji
Programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie – grupowe	13 osób
Rozmowy kryzysowe i terapeutyczne	3483
Pomoc psychologiczna	273 osoby 1077 konsultacji
Terapia rodzinna i małżeńska	26 rodzin 52 osób
Mediacje rodzinne	5 rodzin 10 osób
Treningi psychologiczne Szkoła dla Rodziców	19 osób
Praca socjalna	264 rodziny
Interwencja kryzysowa	30 rodzin 49 osób
Poradnictwo prawne	162 osoby 254 konsultacje
Pomoc terapeutyczna osobom dotkniętym przemocą – uzależnionym od alkoholu i członkom ich rodzin	29 osób
Diagnoza sytuacji dzieci, wsparcie psychologiczne	68 osób
Psychoedukacja nt. przemocy dla dzieci i młodzieży	68 osób
Działania interdyscyplinarne w ramach Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych i Grup Roboczych	1156 posiedzeń

1.9. Oddziaływania korekcyjno – edukacyjne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Profesjonalną pracę z osobami stosującymi przemoc w rodzinie rozpoczął w Kielcach Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie 1 marca 2007 roku w specjalnie powołanym do realizacji tego zadania **Ośrodku Korekcyjno - Edukacyjnym dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie (OKE)**. W placówce była i jest nadal udzielana interdyscyplinarna pomoc osobom, które:

- nie radzą sobie ze złością;
- rozładowują napięcie poprzez zachowania agresywne;
- są skazane za czyny związane ze stosowaniem przemocy.

Metody i formy pracy realizowane w OKE w latach 2008 – 2013:

- poradnictwo psychologiczne
- poradnictwo pedagogiczne
- poradnictwo prawne
- doradztwo i edukacja
- poradnictwo w sprawie uzależnień
- procedura „Niebieskie Karty”
- praca w zespołach interdyscyplinarnych, grupach roboczych
- interwencje w środowisku
- prowadzenie kampanii społecznej „Biała wstążka”
- prowadzenie zajęć profilaktycznych z dorosłymi i dziećmi
- program oddziaływań korekcyjno - edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Korzyści z udziału w programie to: zatrzymanie przemocy, zmniejszenie następstw przemocy, przyjęcie przez osobę stosującą przemoc odpowiedzialności za swoje zachowanie, rozwijanie umiejętności samokontroli, zwiększenie umiejętności wychowawczych wobec własnych dzieci.

W Polsce liczba orzeczonych środków probacyjnych w postaci programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych jest niewysoka.

W latach 2009 – 2012 wynosiła odpowiednio:

2009 - **145** sprawców

2010 - **253**

2011 - **296**

2012 - **346**

2012 - **742** wykonane na dzień 31.12.2012r.

Tabela 18. Liczba osób objętych pomocą Ośrodka Korekcyjno - Edukacyjnego dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie SOW w latach 2008 - 2013.

Rok	Liczba rodzin	Konsultacji/osób
2008	Ilość konsultacji	407
	Liczba mężczyzn	95
	Liczba kobiet	29
	Liczba dzieci i młodzieży	13
2009	Ilość konsultacji	463
	Liczba mężczyzn	158
2010	Ilość konsultacji	459
	Liczba mężczyzn	132
2011	Ilość konsultacji	400
	Liczba mężczyzn	114
2012	Ilość konsultacji	421
	Liczba mężczyzn	113
2013	Ilość konsultacji (stan na 31.10.2013r.)	331
	Liczba mężczyzn	90

Liczba osób objętych pomocą w OKE w 2013 roku jest nieznacznie mniejsza w stosunku do lat poprzednich. Ma to bezpośredni związek ze zmniejszoną obsadą kadrową Ośrodka. Pomimo to osoby stosujące przemoc w rodzinie mają nadal dostęp do szerokiej oferty pomocowej. Przykładowo w 2012 roku z porad prawnych skorzystało 17 osób stosujących przemoc w rodzinie. Pomocą psychologiczną było objętych 6 osób stosujących przemoc w rodzinie, udzielono im 12 konsultacji. W ciągu całego roku realizowano ponadto programy oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych indywidualne, którymi objęto łącznie 62 osoby. Programem indywidualnym, który trwa od 7 do 15 spotkań, objęto 29 osób, ukończyło go 14 osób. Ponadto przeprowadzono dwa programy grupowe dla osób stosujących przemoc, w tym jeden z nich był realizowany dla osób wykluczonych społecznie, bezdomnych i uzależnionych od alkoholu. Zajęcia prowadzone były w Ośrodku Interwencyjno Terapeutycznym. W zajęciach grupowych wzięły udział 24 osoby. Program ten ukończyło 8 osób, cykl zajęć trwał 48 godzin. Drugi program grupowy realizowano w OKE. Zajęciami objęto 9 osób stosujących przemoc w rodzinie, jedna z nich ukończyła cały program, który trwa 80 godzin. Ponadto, w 2012 roku, na rzecz klientów stosujących przemoc w rodzinie, w OKE zorganizowano warsztaty psychologiczne. Ich celem było zwiększenie umiejętności rozpoznawania emocji, przez osoby, które nie radzą sobie ze złością i nauka konstruktywnego radzenia sobie z rozładowywaniem napięcia bez stosowania przemocy wobec najbliższych członków rodziny. W treningach psychologicznych wzięło udział 8 osób stosujących przemoc w rodzinie. Ośrodek Korekcyjno - Edukacyjny dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie jest pomysłodawcą i współrealizatorem kampanii na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie „**Biała wstążka**”. Pracownicy Ośrodka realizują też

autorskie programy profilaktyczne dla studentów, uczniów szkół ś, przedszkolaków.

Od 2007 roku oferta pomocy OKE jest wzbogacana i bezpłatnie dostępna dla „sprawców” przemocy w rodzinie, pomimo to nadal istnieje duży kłopot w ich zmotywowaniu do udziału w oddziaływaniach korekcyjno – edukacyjnych czy innych formach pomocy. Niestety nie jest to tylko problem kieleckiego środowiska. Wydaje się, że bez zmiany przepisów, które określają sankcje za nie przystąpienie „sprawcy” do programu korekcyjno – edukacyjnego sytuacja szybko się nie zmieni na lepsze. Potrzeba też większej aktywności organów ścigania i sądów powszechnych. Bardzo niewiele, w skali całego kraju osób zostało przez te organa skierowane do udziału w programach, mała też jest w tym zakresie aktywność zawodowych kuratorów sądowych. Tylko w niektórych rejonach Polski sytuacja ta jest lepsza bo wiąże się wprost z dobrą współpracą z sądem, dobrą praktyką w zakresie orzeczeń (duża ilość skierowań sprawców do udziału w programie) i wypracowanymi wspólnie procedurami współpracy pomiędzy np. sądem, (kuratorami) a władzami powiatowymi czy samorządowymi. Statystyki nie są też optymistyczne w kwestii innych nowych instytucji mających na celu skuteczniejsze oddziaływanie na sprawcę przemocy w rodzinie poprzez jego izolację i właściwą reakcję na dalsze popełnianie przez niego czynów przemocowych w toku postępowania przygotowawczego. Sprawozdania statystyczne z realizacji tych nowych instytucji są przez sądy powszechne sporządzane dopiero od 1 stycznia 2012 roku. Wynika z nich, że sądy w Polsce orzekły:

- obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach w **42** przypadkach (2011 - 31, 2010 – 16);
- zakaz kontaktowania się z określonymi osobami - **330** przypadków (2011 - 161, 2010 – 81);
- zakaz zbliżania się do określonych osób - **205** przypadków (2011 - 106, 2010 – 26);
- zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu - **12** (2011 nie orzekano);
- nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym - **167** przypadków (2011 - 110, 2010 - 20).

Jak wykazują statystyki, w skali całego kraju nie są to liczne przypadki. Podobnie w 2012 roku wygląda orzecznictwo sądów powszechnych w zakresie obowiązków probacyjnych (art.72§1 kk), m.in. w kwestii:

- uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno - edukacyjnych - **346** (2011- 296, 2010 - 253);
- powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach - **316** (2011 - 317, 2010 - 170);
- powstrzymania się od kontaktowania się z pokrzywdzonymi lub innymi osobami w określony sposób - **1040** (2011- 592, 2010 - 554);
- powstrzymania się od zbliżania się do pokrzywdzonego lub innych osób w określony sposób - **387** (2011- 190, 2010 - 99);
- opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym - **536** (2011- 406, 2010 - 279);
- powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków odurzających - **15203** (2011- 10635, 2010 - 9449);
- poddania się leczeniu, w szczególności odwykowemu lub rehabilitacyjnemu albo oddziaływaniom terapeutycznym - 2564 (2011- 2263, 2010 - 1914).

Przedstawione dane pokazują, że w przedziale ostatnich 3 lat wartości liczbowe orzeczonych przez sądy środków karnych oraz probacyjnych uległy nieznaczej poprawie, choć w skali

całego kraju nadal nowe narzędzia oddziaływać na osoby stosujące przemoc w rodzinie są używane ostrożnie i zbyt rzadko. Istnieje potrzeba zwiększenia liczby wniosków prokuratora zawierających propozycje zastosowania wobec oskarżonego obowiązku uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno – edukacyjnych, zwiększenia liczby wniosków kuratorów sądowych w toku postępowania wykonawczego o orzeczenie tego środka probacyjnego, poszerzenie wiedzy sędziów i prokuratorów na temat konkretnych programów korekcyjno – edukacyjnych realizowanych na terenie kraju.

(źródło: M. Lewoc, Temida a przemoc w rodzinie 2012, *Niebieska Linia nr 4/87/2013*; M. Lewoc, Przemoc w rodzinie - wystąpienie konferencyjne, „*Sprawca czy Ofiara*”, Warszawa 2013;

Materiały wewnętrzne – sprawozdania Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Ośrodka Korekcyjno – Edukacyjnego dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie , Kielce 2008 - 2013)

1.10. Telefony zaufania

W Kielcach działa kilka telefonów zaufania, np. w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie funkcjonuje on od 1995 roku. W ramach realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Programu Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w okresie 2008 – 2013 oferta pomocy telefonicznej została poszerzona o numery całodobowe, bezpłatne i związane z udzielaniem pomocy w sytuacji przemocy w rodzinie i kryzysu.

Tabela 19. Wykaz telefonów zaufania funkcjonujących w Kielcach w latach 2008 – 2013.

Aktualnie czynne telefony zaufania, w tym telefony całodobowe w Kielcach		
Nazwa	czynny	numer
Miejski telefon zaufania „ <i>Stop przemoc</i> ”	całodobowy bezpłatny	195 13
Telefon zaufania w kryzysie emocjonalnym (powstał z inicjatywy wojewody i marszałka)	całodobowy bezpłatny	195 25
W sprawach rodzinnych	Pon. - Pt. 8.00 – 18.00	41 368 18 74
Punkt Interwencji Kryzysowej Caritas Diecezji Kieleckiej	całodobowy	41 366 48 47
Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Psychoterapii ŚCPiE	Pon. - Pt. 8.00 – 20.00	41 331 53 13
Telefony alarmowe Policji	całodobowy	997. 112

Telefony zaufania Policji	całodobowy	800 120 226 infolinia 41 34 32 997
Stop przestępczości	całodobowy	800 559 975
Telefon zaufania dla ludzi z problemami alkoholowymi	całodobowy	41 345 73 46

Tabela 20. Pomoc udzielona za pośrednictwem Telefonu Zaufania przez dyżurnych Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie MOPR Kielce w 2008 roku

Rozmowy kryzysowe w TZ	ogółem:	329
Przemoc w rodzinie		143
Uzależnienie od alkoholu z współwystępującą przemocą		88
Inne trudne sytuacje życiowe, których źródłem jest przemoc		98

Tabela 21. Pomoc udzielona za pośrednictwem Telefonu Zaufania w 2009 roku.

Rozmowy kryzysowe ogółem:	630
Przemoc w rodzinie	236
Uzależnienie od alkoholu ze współwystępującą przemocą	112
Inne trudne sytuacje życiowe, których źródłem jest przemoc	198

Tabela 22. Pomoc udzielona za pośrednictwem Telefonu Zaufania w 2010 roku.

Rozmowy kryzysowe ogółem:	532
Przemoc w rodzinie	231
Uzależnienie od środków psychoaktywnych ze współwystępującą przemocą	84
Inne trudne sytuacje życiowe, których źródłem jest przemoc	217

Tabela 23. Pomoc udzielona za pośrednictwem Telefonu Zaufania w 2011 roku.

Rozmowy kryzysowe ogółem:	355
Przemoc w rodzinie	141
Uzależnienie od środków psychoaktywnych ze współwystępującą przemocą	49
Inne trudne sytuacje życiowe, których źródłem jest przemoc	165

Tabela 24. Pomoc udzielona za pośrednictwem Telefonu Zaufania w 2012 roku.

Rozmowy kryzysowe ogółem:	302
Przemoc w rodzinie	140
Uzależnienie od środków psychoaktywnych ze współwystępującą przemocą	35
Inne trudne sytuacje życiowe, których źródłem jest przemoc	127

Tabela 25. Pomoc udzielona za pośrednictwem Telefonu Zaufania - **41 368 1874** w 2013 roku (stan na dzień 31.10.2013)

Rozmowy kryzysowe ogółem:	85
Przemoc w rodzinie	30
Uzależnienie od środków psychoaktywnych ze współwystępującą przemocą	9
Inne trudne sytuacje życiowe, których źródłem jest przemoc	46

Tabela 26. Pomoc udzielona za pośrednictwem Miejskiego Telefonu Zaufania „*Stop przemocy*” – **195 13** w 2013 roku (stan na dzień 31.10.2013)

Rozmowy kryzysowe ogółem:	189
Przemoc w rodzinie	90
Uzależnienie od środków psychoaktywnych ze współwystępującą przemocą	19
Inne trudne sytuacje życiowe, których źródłem jest przemoc	80

Tabela 27. Pomoc udzielona za pośrednictwem Telefonu Zaufania w kryzysach emocjonalnych – **195 25** w 2013 roku (w okresie 01.04.2013 - 31.10.2013)

Rozmowy kryzysowe ogółem:	153
Przemoc w rodzinie	11
Uzależnienie od środków psychoaktywnych ze współwystępującą przemocą	22
Sytuacje kryzysowe, których źródłem jest przemoc	120

W 2013 roku odnotowano **427** rozmów w telefonach zaufania obsługiwanych przez specjalistów MOPR. Dyżury przy wszystkich Telefonach Zaufania pełnią pracownicy Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie. Udzielają fachowych, bezpłatnych porad przez całą dobę, obsługują też Internetową Poradnię dla Rodziców – e-poradnia@mopr.kielce.pl W 2011 roku w Kielcach działały już dwa telefony zaufania dla

osób doświadczających przemocy w rodzinie. Jeden czynny od poniedziałku do piątku w godzinach: 08.00 – 18.00, drugi – uruchomiony w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie: Miejski Telefon Zaufania: anonimowy, bezpłatny, czynny jest całodobowo. Ten telefon, o numerze: **195 13** jest finansowany ze środków GPPPwR. W kwietniu 2013 roku oferta pomocy telefonicznej została poszerzona o kolejny, nowy całodobowy numer: **195 25**. Jest to telefon dla osób w kryzysie emocjonalnym, ma za zadanie przeciwdziałać przemocy, kryzysom, w tym samobójstwom. Telefon ten powstał z inicjatywy Wojewódzkiego Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Wojewody Świętokrzyskiego i Marszałka Województwa Świętokrzyskiego, Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej ŚUW i Z-cy Dyrektora ROPS w Kielcach (jest finansowany ze środków Marszałka Województwa Świętokrzyskiego). Telefon – 195 25 jest merytorycznie obsługiwany przez kadrę specjalistyczną Punktu Interwencyjno – Konsultacyjnego SOW MOPR Kielce. Część rozmówców telefonów zaufania oczekiwała jedynie porady, niektórzy wsparcia psychologicznego, a dla pewnej grupy osób był on impulsem do nawiązania osobistego kontaktu i rozpoczęcia pracy nad zmianą trudnej sytuacji życiowej. Wielokrotnie za pośrednictwem istniejących w mieście telefonów zaufania udało się uratować ludzkie życie. Ta forma pomocy ma głęboki sens.

CZĘŚĆ I

HARMONOGRAM DZIAŁAŃ GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE W KIELCACH

Cel główny: Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie i poprawa bezpieczeństwa kieleckich rodzin.

L-p.	Cele szczegółowe Zadania	Sposób realizacji	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Wskaźniki realizacji zadania
1.	Ocena skali zjawiska przemocy w rodzinie w Kielcach	1. Przeprowadzanie diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie, badanie grup ryzyka, postaw mieszkańców Kielc wobec przemocy, poziomu świadomości społecznej nt. zjawiska przemocy, skuteczności działania lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Miasto Kielce, Zespół Interdyscyplinary ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Realizatorzy GPPPwR i POO, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, uczelnie wyższe.	2014 2017 2019	Ilość przeprowadzonych badań. Ilość opracowanych raportów. Liczba osób dotkniętych i zagrożonych przemocą w rodzinie.
2.	Popularyzowanie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie	1. Prowadzenie kampanii społecznych zwiększających świadomość mieszkańców Kielce na temat przemocy w rodzinie. 2. Opracowywanie i publikowanie materiałów edukacyjnych i informacyjnych na temat zjawiska przemocy oraz instytucji udzielających profesjonalnej pomocy osobom doznającym i stosującym przemoc w rodzinie. 3. Inicjowanie audycji radiowych, programów	Miasto Kielce, Rada Miasta, Prezydent Miasta, Zespół Interdyscyplinary ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, placówki oświatowe, Realizatorzy	2014 – 2020	Ilość kampanii społecznych. Ilość materiałów edukacyjno – informacyjnych. Ilość audycji, artykułów w lokalnych mediach. Ilość zajęć psychoedukacyjnych,

		<p>telewizyjnych, artykułów w prasie i Internecie dot. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Popularyzowanie edukacji prawnej w społeczeństwie lokalnym. 5. Prowadzenie zajęć o charakterze psychoedukacyjnym dla dzieci i młodzieży oraz rodziców. 6. Wzmacnianie kompetencji opiekuńczych i wychowawczych rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie poprzez oddziaływania edukacyjne. 	<p>GPPPwR i POO, lokalne media</p>		<p>liczba odbiorców.</p>
3.	<p>Poprawa jakości działań profilaktycznych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Inicjowanie i wdrażanie programów profilaktycznych służących: <ul style="list-style-type: none"> - zwiększeniu świadomości społecznej nt. zjawiska przemocy w rodzinie. - ochronie i pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, - osobom stosującym przemoc w rodzinie. 2. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 3. Promowanie i dofinansowywanie wartościowych, innowacyjnych programów profilaktycznych. 4. Organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci, młodzieży, osób starszych i niepełnosprawnych. 	<p>Miasto Kielce, Rada Miasta Kielce, Wydziały UM Kielce (posiadające kompetencje w tym zakresie), Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Świętokrzyskie Centrum Profilaktyki i Edukacji, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach, Komenda Miejska Policji, Miejski Zespół Poradni Psychologiczno –</p>	<p>2014 – 2020</p>	<p>Ilość opracowanych i wdrożonych programów. Liczba odbiorców. Liczba osób objętych alternatywnymi formami spędzania czasu wolnego.</p>

4.	Oddziaływania służące ochronie i skuteczniejszej pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizacja Programu Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Miasta Kielce: <ul style="list-style-type: none"> - upowszechnianie informacji i edukacja; - udzielanie pomocy i wsparcia; - wzbogacenie oferty pomocowej i jej popularyzacja; - monitorowanie skuteczności działań. 2. Tworzenie programów ochrony świadka, w szczególności ochrony dziecka krzywdzonego 3. Podniesienie standardu całodobowych usług dla osób doznających przemocy w rodzinie w warunkach hostelowych i w schroniskach. 	<p>Pedagogicznych, placówki oświatowe, medyczne, Caritas Diecezji Kieleckiej, organizacje pozarządowe, Kościół, Związki wyznaniowe. Świetlice, Placówki wsparcia dziennego publiczne i niepubliczne, Kluby Seniora, Domy pomocy Społecznej, Środowiskowe Domy Samopomocy, Spółdzielnie Mieszkaniowe, Instytucje szkoleniowe: podmioty gospodarcze publiczne i niepubliczne</p> <p>Rada Miasta, Prezydent Miasta Kielce, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, członkowie Grup Roboczych, Realizatorzy GPPPwR i POO, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy</p>	2014 – 2020	<p>Sprawozdanie z realizacji POO. Liczba instytucji realizujących POO. Raport z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.</p>
----	---	--	--	-------------	---

5. Oddziaływania na osoby stosujące przemoc w rodzinie		<p>4. Podnoszenie kompetencji służb. 5. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego.</p> <p>1. Diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie. 2. Inicjowanie działań pomocowych i interwencyjnych w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie. 3. Podejmowanie interwencji w środowisku, m.in. w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”. 4. Zwiększanie poziomu wiedzy prawnej osób stosujących przemoc w rodzinie o konsekwencjach popełnianych przez nich czynów. 5. Realizacja oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych i psychologiczno – terapeutycznych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. 6. Monitorowanie oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych realizowanych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. 7. Upowszechnianie informacji o możliwościach i formach pomocy osobom stosującym przemoc w rodzinie. 8. Stosowanie przez sąd, prokuraturę i Policję ustawowych środków zapobiegawczych wobec sprawców przemocy w rodzinie. 9. Tworzenie pomieszczeń tymczasowych w zasobach gminy Kielce w celu stworzenia warunków do realizacji egzekucji eksmisji sprawców przemocy.</p>	<p>w Rodzinie, Centrum Interwencji Kryzysowej.</p> <p>Policja, Prokuratura, Sąd, Kuratorska Służba Sądowa, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, członkowie Grup Roboczych, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Ośrodek Korekcyjno – Edukacyjny dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie, Rada Miasta Kielce, Wydział Mieszkalnictwa UM.</p>	2014 – 2020	<p>Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”. Ilość wypełnionych „Niebieskich Kart” – formularzy: Kart – D. Liczba osób objętych oddziaływaniami korekcyjno – edukacyjnymi, oraz psychologiczno – terapeutycznymi, edukacją prawną. Ilość spraw, w których policja, sąd i prokuratura, zgodnie z ich kompetencjami zastosowały ustawowe środki zapobiegawcze wobec sprawców przemocy, m.in.: nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzoną, obowiązek zgłaszania się do Policji lub</p>
---	--	---	---	-------------	--

					<p>innego wyznaczonego organu w określonych odstępach czasu, zakaz kontaktowania się z określonymi osobami zakaz zbliżania, się do określonych osób lub zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, wniosek kuratora zawodowego o zarządzenie wykonania warunkowo zawieszonej kary pozbawienia wolności lub odwołanie warunkowego przedterminowego zwolnienia, zatrzymanie sprawcy przemocy w rodzinie stwarzającego bezpośrednie zagrożenie dla życia</p>
--	--	--	--	--	--

	<p>6. Poprawa skuteczności działań osób i instytucji zobowiązanych i uprawnionych do przeciwdziałania przemocy</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizowanie interdyscyplinarnych szkoleń w celu podniesienia umiejętności pracy w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 2. Zapewnienie dostępu do pomocy psychologicznej - superwizji dla osób zawodowo zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. 3. Zwiększenie profesjonalizmu działań i efektywności współpracy służb poprzez wymianę doświadczeń, popularyzację pracy interdyscyplinarnej i dobrych praktyk. 4. Organizowanie specjalistycznych konsultacji i konferencji. 5. Koordynowanie pracy Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych. 6. Pozyskiwanie środków finansowych na szkolenie kadr. 7. Promowanie osób zasłużonych w budowaniu lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 8. Opracowywanie procedur poprawiających 	<p>Miasto Kielce, Rada Miasta Kielce, Wydziały UM Kielce (posiadające kompetencje w tym zakresie), Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Świętokrzyskie Centrum Profilaktyki i Edukacji, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach, Komenda Miejska Policji, Miejski Zespół Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych, Kuratorska Służba Sądowa, podmioty</p>	<p>2014 – 2020</p>	<p>i zdrowia ludzkiego. Liczba wyroków w sprawach karnych m.in. z art. 207. Liczba wyroków Sądu Rodzinnego w sprawach dzieci krzywdzonych - ofiar przemocy w rodzinie.</p> <p>Ilość zorganizowanych i sfinansowanych szkoleń. Liczba osób objętych szkoleniami, superwizją, konsultacjami. Ilość opracowanych procedur, projektów zmian w obowiązujących przepisach w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p>
--	---	--	---	--------------------	--

	<p>7. Monitorowanie i ewaluacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie</p>	<p>skuteczność działań służb oraz projektów zmian w obowiązujących przepisach prawnych.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dokonywanie ewaluacji Programu. 2. Nadzór nad realizacją okresowych zadań Programu. 3. Opracowywanie i wdrażanie programów naprawczych. 4. Inicjowanie nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie miasta Kielce. 5. Korzystanie z doświadczeń innych gmin, realizujących opracowane i wdrożone przez siebie lokalne programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie. 	<p>ustawowo zobowiązane do przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Instytucje szkoleniowe: podmioty gospodarcze publiczne i niepubliczne. Lokalni politycy, prawnicy.</p> <p>Zespół ds. Wdrażania GPPPwR, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Przewodniczący Zespołu Intedyscyplinarnego.</p>	<p>2014 – 2020</p>	<p>Coroczne sprawozdanie Przewodniczącego ZI dla Rady Miasta Kielce z realizacji Programu (do 30 marca każdego roku). Ilość nowych rozwiązań, inicjatyw.</p>
--	--	--	---	--------------------	---

CZĘŚĆ II

HARMONOGRAM DZIAŁAŃ GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE W KIELCACH

Cel główny: Rozwój systemu pomocy i wsparcia oraz poprawa bezpieczeństwa osób doznających przemocy w rodzinie.

L.p.	Cele szczegółowe Zadania	Sposób realizacji	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Wskaźniki realizacji zadania
1.	Rozwijanie systemu ochrony ofiar przemocy w rodzinie	<ol style="list-style-type: none">1. Systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.2. Tworzenie i wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar z udziałem podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.3. Opracowanie procedur współpracy służb w zakresie ochrony ofiar przemocy w rodzinie.4. Aktualizowanie wiedzy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar - szkolenie przedstawicieli służb zaangażowanych w realizację Programu.5. Organizowanie spotkań dla przedstawicieli służb dot. ewaluacji działań w ramach Programu.	Miasto Kielce, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Grupy Robocze, Realizatorzy GPPPwR i POO	2014 – 2020	Liczba podmiotów zaangażowanych w realizację zadania. Rejestrowanie przypadków przemocy w rodzinie. Raporty okresowe, ankiety ewaluacyjne. Liczba osób objętych szkoleniem. Ilość spotkań ewaluacyjnych.

2.	Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa osób doznających przemocy w rodzinie	<p>1, Zapewnienie całodobowego schronienia w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dorosłym osobom doznającym przemocy wraz z dziećmi, - osobom niepełnosprawnym oraz osobom starszym doznającym przemocy w rodzinie, - dzieciom będącymi ofiarami przemocy w rodzinie. 	<p>MOPR: Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Dział Opieki i Wychowania, Zespół Usług Interwencji Kryzysowej; Domy pomocy społecznej, Placówki ochrony zdrowia – szpitale; Placówka Opieki Doraźnej „Azyl”; Placówki opiekuńczo-wychowawcze o charakterze interwencyjnym – Pogotowia Rodzinne; Centrum Interwencji Kryzysowej Caritas Diecezji Kieleckiej; Polski Czerwony Krzyż, Komenda Miejska Policji: Policyjna Izba Zatrzymań, Policyjna Izba Dziecka.</p>	2014 - 2020	<p>Liczba osób objętych całodobowym schronieniem, (z podziałem na osoby dorosłe i dzieci), okres pobytu w placówce. Ilość, rodzaj placówek zapewniających całodobowe schronienie, ilość miejsc w tych placówkach. Formy udzielonej pomocy.</p>
		<p>2. Tworzenie <i>Planów bezpieczeństwa</i> dla osób doznających przemocy w rodzinie, pozostających w środowisku domowym.</p>	<p>MOPR: Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania</p>	2014 - 2020	<p>Liczba środowisk, ilość opracowanych planów.</p>

		<p>3. Zapoznanie z obowiązującymi procedurami chroniącymi osobę pokrzywdzoną oraz przysługującymi jej prawami. Informowanie o miejscach i formach pomocy.</p>	<p>Przemocy w Rodzinie, Grupy Robocze.</p> <p>MOPR: Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Grupy Robocze Komenda Miejska Policji Kuratorska Służba Sądowa</p>	<p>2014 - 2020</p>	<p>Liczba osób objętych edukacją. Ilość udzielonych porad w kontakcie indywidualnym i telefonicznym.</p>
		<p>4. Realizacja procedury „Niebieskie Karty” we współpracy służb, (zgodnie z art. 9d ustawy z dnia 10.06.2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (D.U. Nr 125, poz.842). Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą i opracowanie procedur postępowania. Opracowywanie i realizacja indywidualnych planów pomocy.</p>	<p>Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Przewodniczący ZI, Grupy Robocze, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Komenda Wojewódzka Policji, Komenda Miejska Policji, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Kuratorska Służba Sądowa, Placówki oświatowe, Placówki ochrony</p>	<p>2014 - 2020</p>	<p>Ilość wypełnionych NK, liczba osób objętych procedurą. Ilość posiedzeń ZI /GR w związku z uruchomieniem procedury NK. Ilość planów pomocy w ramach procedury NK. Liczba podmiotów zaangażowanych w realizację zadania. Ilość opracowanych i wdrożonych procedur. Ilość spraw zgłoszonych do Przewodniczącego ZI,</p>

		<p>5. Szkolenie przedstawicieli służb zaangażowanych w realizację działań interwencyjnych wobec osób doznających przemocy w rodzinie, w tym w realizację procedury NK.</p> <p>6. Stosowanie instrumentów prawnych służących ochronie ofiar przemocy w rodzinie, m.in. takich jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wszczęcie procedury NK; - złożenie zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa; - poinformowanie o możliwościach korzystania z oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych przez osoby stosujące przemoc w rodzinie (OSP) oraz z oferty pomocowej dla osób doznających przemocy w rodzinie (ODP); - zatrzymanie, izolowanie osób stosujących przemoc w rodzinie – w wyniku interwencji Policji); - wnioskowanie i orzekanie o zastosowaniu środków probacyjnych – Prokuratura, sąd); - nadzór nad wykonywaniem orzeczeń sądu (zakaz zbliżania, nakaz opuszczenia lokalu, itd.- na podstawie postanowień sądu) Policja, Kuratorska Służba Sądowa); - kierowanie w wyniku orzeczeń sądu do udziału w programach korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. 	<p>zdrowia, Organizacje pozarządowe, Realizatorzy GPPPwR i POO.</p> <p>Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Dział Opieki i Wychowania, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Komenda Miejska Policji, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Kuratorska Służba Sądowa, Placówki oświatowe, Placówki ochrony zdrowia. Sąd, Prokuratura.</p>	<p>2014 - 2020</p> <p>2014 – 2020</p>	<p>Raporty okresowe, ankiety ewaluacyjne.</p> <p>Ilość szkoleń. Liczba osób objęta szkoleniem.</p> <p>Ilość NK - formularz „A”. Ilość złożonych zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa do prokuratury i Policji. Liczba osób skierowanych do udziału w programach oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych (K-E). Liczba OSP objętych oddziaływaniami. Liczba ODP objętych specjalistyczną pomocą. Liczba OSP zatrzymanych, z orzeczonym środkiem probacyjnym, zakazem zbliżania,</p>
--	--	---	--	---------------------------------------	--

		<p>7. Wykorzystywanie rozwiązań wynikających z:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Procedury współpracy służby kuratorskiej oraz funkcjonariuszy policji w stosunku do osób wobec których wykonywane są orzeczenia sądu w związku z popełnieniem czynów karalnych polegających na stosowaniu przemocy lub groźby bezprawnej; - Porozumienia dotyczącego funkcjonowania Telefonu Interwencyjno - Informacyjnego dla osób pokrzywdzonych przemocą w rodzinie stosowaną przez osoby uprzednio skazane za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec członka rodziny działającego w ramach Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”. - Rozpowszechnianie informacji o telefonie interwencyjnym. 	<p>Komenda Miejska Policji, Kuratorska Służba Sądowa, Prokuratura.</p> <p>Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Grupy Robocze, Realizatorzy Programu.</p>	<p>2014 - 2020</p>	<p>nakazem opuszczenia mieszkania skierowanych przez sąd do udziału w programie oddziaływań K-E.</p> <p>Liczba osób wobec, których zastosowano procedurę. Ilość podjętych działań przez uprawnione służby.</p> <p>Ilość komunikatów.</p>
		<p>8. Stosowanie procedury interwencji w sytuacji zagrożenia zdrowia i życia małoletnich dzieci i konieczności umieszczenia ich poza rodziną (Zarządzenie Nr 26/10 z dnia 05.07.2010 r.</p>	<p>Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie: pracownicy socjalni, Policja, ochrona zdrowia, Dział Opieki</p>	<p>2014 – 2020</p>	<p>Ilość podjętych interwencji, ilość wniosków złożonych do sądu rodzinnego.</p>

		Dyrektora MOPR Kielce)	i Wychowania, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie.		
		9. Zapewnienie osobom doznającym przemocy w rodzinie dostępu do całodobowej, bezpłatnej pomocy telefonicznej: Miejskiego Telefonu Zaufania - 195 13 , Telefonu Zaufania w Kryzysie – 195 25 . Promowanie telefonów zaufania (TZ).	Miasto Kielce, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Urząd Marszałkowski – ROPS, Wojewoda Świętokrzyski – WPS. Realizatorzy GPPPwR i POO.	2014 - 2020	Ilość działających , całodobowych telefonów zaufania. Liczba porad w TZ. Ilość akcji promocyjnych, jej formy.
3.	Zwiększenie dostępu do profesjonalnej pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie.	1. Popularyzowanie informacji o kompetencjach i działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Grup Roboczych. 2. Zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy prawnej, psychologicznej, pedagogicznej i socjalnej osobom doznającym przemocy w rodzinie - ambulatoryjnej i stacjonarnej oraz dostępu do pomocy medycznej. 3. Prowadzenie poradnictwa i i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie. 4. Opracowywanie i wdrażanie na terenie Miasta Kielce innowacyjnych projektów wzmacniających	Miasto Kielce, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Punkt Interwencyjno – Konsultacyjny dla Osób Doznających Przemocy w Rodzinie, Ośrodek Korekcyjno – Edukacyjny dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie, Gminna Komisja	2014 - 2020	Ilość akcji promocyjnych. Ilość placówek udzielających profesjonalnej pomocy. Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa, interwencji, edukacji. Ilość opracowanych i wdrożonych programów poszerzających ofertę pomocową na terenie gminy. Ilość utworzonych

		<p>system przeciwdziałania przemocy w rodzinie, m.in. w ramach Programu Osłonowego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej pn.: „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie”.</p> <p>5. Utrzymanie i rozwijanie działalności Punktu Ochrony Ofiar.</p> <p>6. Opracowywanie i aktualizowanie bazy danych o placówkach pomocowych działających na terenie gminy Kielce w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Rozpowszechnianie za ich pośrednictwem informacji dla osób doznających przemocy w rodzinie i zagrożonych przemocą w rodzinie informacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - o bezpiecznych miejscach schronienia; - o możliwościach uzyskania zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanego z użyciem przemocy w rodzinie - o miejscach i warunkach wykonania obdukcji lekarskiej, - o prawach osób pokrzywdzonych, - o dostępie do programów oddziaływań korekcyjno edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, - o ofercie pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie, - o telefonach zaufania. <p>7. Zapewnienie osobom pokrzywdzonym dostępu do całodobowej pomocy :</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie całodobowych dyżurów specjalisty w telefonach zaufania oraz Internetowej Poradni 	<p>Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki oświatowe, Placówki ochrony zdrowia.</p> <p>Komenda Miejska Policji, Kuratorska Służba Sądowa, Prokuratura.</p> <p>Realizatory GPPPwR i POO.</p> <p>Miejski Zespół Poradni Psychologiczno Pedagogicznych, Placówki wsparcia dziennego publiczne i niepubliczne, Placówka Opieki Doraźnej Azyl, Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Ciąży, Polski Czerwony Krzyż - Schronisko dla Kobiet Ofiar Przemocy, Centrum Interwencji Kryzysowej- Sieć Pomocy Ofiarom Przestępstw, Świętokrzyskie Centrum Profilaktyki i Edukacji, Placówki oświatowe, Lokalne media.</p>		<p>POO. Liczba osób korzystających z usług POO.</p> <p>Ilość rozpowszechnionych materiałów promocyjnych.</p> <p>Ilość komunikatów medialnych.</p> <p>Ilość przyjaznych pokoi, częstotliwość ich wykorzystania.</p>
--	--	---	--	--	--

		<p>dla Rodziców;</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie środków finansowych na utrzymanie Miejskiego Telefonu Zaufania – 195 13 <p>Rozpowszechnianie informacji o działających telefonach zaufania (lokalnych i krajowych, np. Telefonie Zaufania dla dzieci: 116 111) oraz popularyzowanie telefonów alarmowych: 997, 112</p> <p>8. Tworzenie przyjaznych miejsc przesłuchań dzieci, pełniejsze wykorzystanie już istniejących.</p>			
4.	Rozwijanie działań profilaktycznych i psychoedukacyjnych na rzecz osób doznających przemocy w rodzinie.	<p>1. Inicjowanie, organizowanie oraz finansowe wsparcie dla działań profilaktycznych pn.: Kielce przeciw przemocy, realizowanych m.in. w formie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Kampanii Białej Wstążki;</i> - <i>Tygodnia Pomocy Ofiarom Przestępstw;</i> - konferencji naukowych i szkoleniowych zwiększających świadomość społeczną nt. skutków przemocy stosowanej wobec kobiet, dzieci, osób starszych i niepełnosprawnych; - spotkań edukacyjnych dla różnych grup odbiorców - zajęć profilaktycznych i psychoedukacyjnych dla dzieci i młodzieży związanych z problematyką przemocy w rodzinie; - pilotażowych programów profilaktycznych wdrażanych w kieleckich placówkach oświatowych, w tym także w przedszkolach; - propagowania prawidłowych wzorców 	<p>Miasto Kielce: Rada Miasta, Prezydent Miasta Kielce, rzecznik prasowy prezydenta, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Ośrodek Korekcyjno – Edukacyjny dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie. Świętokrzyskie Centrum</p>	2014 - 2020	<p>Ilość, forma realizowanych działań profilaktycznych. Liczba podmiotów realizujących działania profilaktyczne i psychoedukacyjne. Liczba osób objęta działaniami. Ilość kampanii, liczba odbiorców. Ilość konferencji, tematyka, liczba uczestników. Rodzaj, ilość i forma</p>

		<p>wychowawczych w środowiskach zagrożonych przemocą w rodzinie w czasie Świętokrzyskich Dni Profilaktyki;</p> <ul style="list-style-type: none"> - konkursów, festynów rodzinnych, zajęć sportowych związanych z ideą przeciwdziałania przemocy w rodzinie; - popularyzowania <i>Szkoły dla rodziców</i>, mediacji rodzinnych, terapii rodzin, Internetowej Poradni dla Rodziców; - przeglądu, oceny, dofinansowania i promocji wartościowych programów profilaktycznych; - opracowywania, publikowania i kolportażu materiałów edukacyjnych, informacyjnych dotyczących przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie; - popularyzowania działań profilaktycznych i rozpowszechniania informacji o instytucjach udzielających pomoc, z udziałem lokalnych mediów i Internetu. 	<p>Profilaktyki i Edukacji, organizacje pozarządowe, Ośrodek Pomocy Ofiarom Przepięstwu, Centrum Interwencji Kryzysowej, Miejski Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych, placówki oświatowe, Komenda Wojewódzka Policji, Komenda Miejska Policji, uczelnie wyższe, Realizatorzy GPPPwR i POO, lokalne media.</p>		<p>działań promocyjnych, reklamowych, informacyjnych (plakaty, ulotki, poradniki, wydawnictwa naukowe, audycje, artykuły). Ilość komunikatów medialnych. Ilość rozpowszechnionych materiałów.</p>
5.	<p>Poprawa funkcjonowania psychospołecznego osób doznających przemocy w rodzinie.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizowanie i prowadzenie działań psychologicznych i terapeutycznych w formie spotkań indywidualnych i grupowych - zwiększających kompetencje psychospołeczne członków rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie. 2. Prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych nt. zjawiska przemocy w rodzinie dla osób uzależnionych od alkoholu i członków rodzin. 3. Prowadzenie oddziaływań edukacyjno – motywacyjnych dla osób doznających przemocy 	<p>Miasto Kielce, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Dział Opieki i Wychowania, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Ośrodek Korekcyjno – Edukacyjny dla Osób Stosujących Przemoc</p>	2014 -2020	<p>Ilość oddziaływań: treningów, zajęć psychoedukacyjnych. Liczba osób objętych pomocą i wsparciem. Liczba osób usamodzielnionych.</p>

		<p>w rodzinie.</p> <p>4. Prowadzenie oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.</p> <p>5. Prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych adresowanych do dzieci i młodzieży z rodzin doświadczających i zagrożonych przemocą w rodzinie,</p> <p>6. Promowanie prawidłowych postaw rodzicielskich, w tym wśród małoletnich rodziców z rodzin zagrożonych przemocą i rodzin zastępczych.</p> <p>7. Udzielanie pomocy w usamodzielnieniu się osób doświadczających przemocy w rodzinie, poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizację działań w formie pracy socjalnej, - zaspokojenie bieżących potrzeb bytowych, (pomoc socjalna), - pomoc w uregulowaniu sytuacji prawnej ofiary (pomoc prawna), - mobilizowanie do podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz szukania zatrudnienia, - pomoc w kształtowaniu prawidłowych postaw rodzicielskich (wspieranie roli opiekuńczo – wychowawczej wobec dzieci), - tworzenie możliwości uzyskania lokalu socjalnego. 	<p>w Rodzinie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Świętokrzyskie Centrum Profilaktyki i Edukacji, Miejski Zespół Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych, Placówki wsparcia dziennego publiczne i niepubliczne, Placówka Opieki Doraźnej Azyl, Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Ciąży, Polski Czerwony Krzyż - Schronisko dla Kobiet Ofiar Przemocy, Centrum Interwencji Kryzysowej- Ośrodek Pomocy Ofiarom Przestępstw, Klub Integracji Społecznej, Wydział Mieszkalnictwa UM Kielce, Miejski Urząd Pracy, organizacje pozarządowe.</p>		
--	--	--	--	--	--

<p>6. Monitorowanie sytuacji osób i rodzin dotkniętych i zagrożonych przemocą w rodzinie.</p>		<p>1. Systematyczne diagnozowanie potrzeb środowisk dotkniętych i zagrożonych przemocą w rodzinie, wobec których istnieje uzasadnione podejrzenie ponownego wystąpienia przemocy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wobec których wszczęto procedurę „<i>Niebieskie Karty</i>; - opuszczających hostel specjalistycznego ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie; - których członkowie objęci byli oddziaływaniami korekcyjno – edukacyjnymi; - z problemem alkoholowym, - z niewydolnością w sprawach opiekuńczo - wychowawczych, objętych opieką asystentów rodzinnych, nadzorem kuratora sądowego, pozostających w pieczy zastępczej. <p>2. Dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin objętych monitoringiem.</p>	<p>Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Grupy Robocze, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Dział Opieki i Wychowania, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Komenda Miejska Policji, Kuratorska Służba Sądowa, Placówki oświatowe, Placówki ochrony zdrowia, Organizacje pozarządowe, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Ośrodek Korekcyjno – Edukacyjny dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie, Realizatorzy GPPPwR i POO,</p>	<p>2014 – 2020</p>	<p>Liczba monitorowanych środowisk. Raporty, sprawozdania.</p>
--	--	---	---	--------------------	--

7.	Rozwój interdyscyplinarnego systemu wsparcia ofiar przemocy w rodzinie oraz kompetencji osób odpowiedzialnych za realizację działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wdrażanie rozwiązań usprawniających działanie lokalnego systemu wsparcia. 2. Wypracowanie i usprawnienie współpracy podmiotów odpowiedzialnych za realizację działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 3. Usprawnienie obsługi organizacyjno – technicznej zespołu interdyscyplinarnego. 4. Organizowanie cyklicznych spotkań członków zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych oraz Realizatorów GPPPwR i POO. 5. Doskonaleniu i rozwijanie kompetencji służb w zakresie skutecznego pomagania osobom rodzinom doświadczającym przemocy w rodzinie, m.in. poprzez: <ul style="list-style-type: none"> - aktualizowanie wiedzy nt. zjawiska przemocy w rodzinie, edukację prawną; - organizowanie i finansowanie tematycznych, interdyscyplinarnych szkoleń z zakresu przemocy w rodzinie, konsultacji merytorycznych, superwizji; - organizowanie konferencji naukowych; - popularyzowanie dobrych praktyk; - opracowanie i rozpowszechnianie materiałów dydaktycznych i informacyjnych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, mieszkańców Kielc oraz dla członków Zespołów Interdyscyplinarnych i Grup Roboczych, 6. Rozwijanie działalności <i>Biblioteki Profesjonalisty</i>, bezpłatne wypożyczanie materiałów dydaktycznych członkom Zespołu 	<p>Miasto Kielce, Rada Miasta, Prezydent Miasta, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Realizatorzy GPPPwR i POO.</p>	<p>2014 - 2020</p>	<p>Ilość uzgodnień służbowych, Ilość posiedzeń, ZI i GR. Ilość szkoleń, konsultacji, superwizji. Liczba osób objętych szkoleniem. Ilość materiałów informacyjnych, konferencji. Ilość zakupionych materiałów dydaktycznych. Liczba osób korzystających z usług biblioteki profesjonalisty. Ilość nowych miejsc, ofert pomocowych.</p>
----	---	--	--	--------------------	---

		<p>Interdyscyplinarnego, Grup Roboczych oraz Realizatorom GPPPwR i POO:</p> <ul style="list-style-type: none">- poszerzenie księgozbioru, zakup materiałów multimedialnych. <p>7. Rozwijanie i doskonalenie istniejącego zaplecza pomocowego dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.</p>			
--	--	--	--	--	--

CZEŚĆ III

WYDATKI ZWIĄZANE Z REALIZACJĄ GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE W KIELCACH

1. Plan budżetu Programu

Projekt budżetu na realizację zadań w **2014 roku**, wynikających z Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Programu Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, zgodnie z art. 6 ust.2 pkt.1 i 4 oraz art.9a ust.1 i 9 i art.9b ust.1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 roku z późn. zm.

Rozdział 85219	§	Kwota
1. Wynagrodzenia osobowe	§ 4010	
- 1 etat – prac. administracyjny do obsługi Programu GPPPwR/POO/ZI (1 x 2..400 zł x 12 m-cy)		28.800
- dodatki służbowe – 2 osoby: dyżury prawnika i psychologa/ specjalistów dla ofiar przemocy w POO		14.136
		42.936
2. Wynagrodzenia bezosobowe (umowy zlecenia, u. o dzieło)	§ 4170	
a) prelegentów konferencji naukowych, recenzentów publikacji naukowych		4.000
b) za przeprowadzenie badań naukowych opracowanie raportu dot. realizacji Programów		10.000
		14.000
3. Składki na ubezpieczenie społeczne	§ 4110 i § 4120	
Składki na Fundusz Pracy (dot. etatu administracyjnego)		5.754,08
		5.734,08
4. Zakup materiałów i wyposażenia	§ 4210	
a) biurko, krzesło, szafy na dokumenty		3 500
b) materiały biurowe, toner, akcesoria komputerowe do obsługi Programu i Zespołu Interdyscyplinarnego książki, materiały edukacyjno - promocyjne Programu		9 000
c) urządzenie wielofunkcyjne do obsługi Programu (drukarka ze skanerem)		1.000
		13.500

5. Zakup artykułów spożywczych	§ 4220
a) obsługa posiedzeń zespołów interdyscyplinarnych, narad, szkoleń (kawa, herbata, cukier, mleko, słodycze, napoje, itp.) 1.000	1.000
6. Zakup usług pozostałych:	§ 4300
a) szkolenie interdyscyplinarne Realizatorów GPPPwR, w tym superwizja 20 000	
b) nagrody dla liderów działań interdyscyplinarnych na terenie gminy Kielce oraz dla dzieci i młodzieży 1.500	
c) obsługa cateringowa konferencji naukowej 3 000	
d) usługi poligraficzne (materiałów edukacyjno – promocyjnych, raportów dla Rady Miasta, druk publikacji naukowych 10.000	
	34.500
7. Zakup usług telefonii stacjonarnej	§ 4370
a) Miejski telefon zaufania 195 13	
b) telefon: 41 368 18 67 - obsługa administracyjno – techniczna zespołu interdyscyplinarnego i procedury „Niebieskie Karty”	5.000
Łącznie:	103.736

Uzasadnienie:

Plan budżetu GPPPwR i POO w 2014 roku w ww wysokości wynika z zadań nałożonych na gminy ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z 29 lipca 2005 roku ze zmianami z dnia 10 czerwca 2010 roku - obowiązkowe zadania dotyczące realizacji Gminnego i Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Programu Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, prowadzenie obsługi organizacyjno – technicznej Zespołu Interdyscyplinarnego, prowadzenie specjalistycznego poradnictwa, tworzenie i obsługa zespołu interdyscyplinarnego, itd. W związku z dużą ilością dodatkowych obowiązków konieczny jest etat do prac administracyjnych związanych obsługą GPPPwR i POO oraz ZI, Procedury „Niebieskie Karty”.

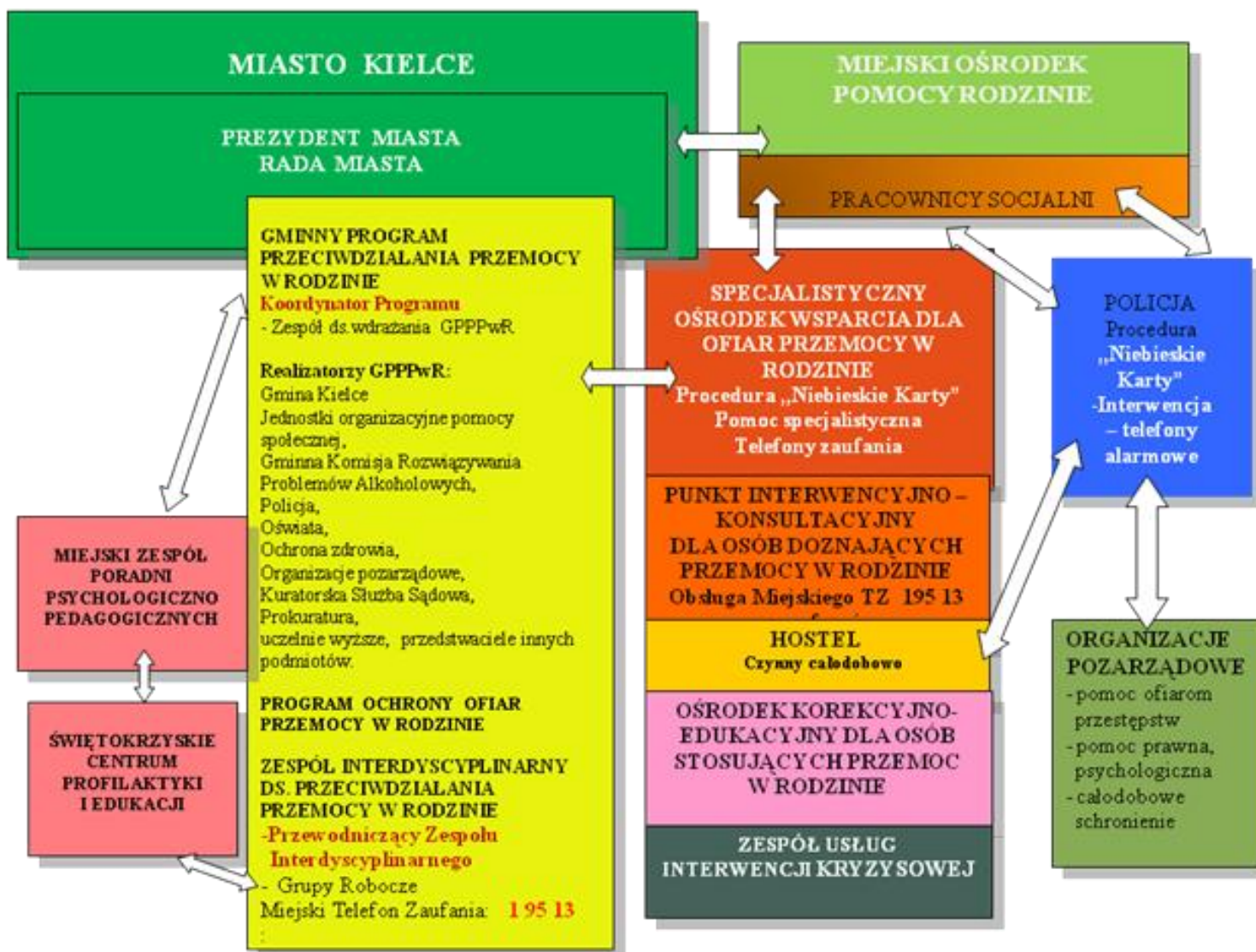
Bibliografia

1. Browne, K., & Herbert, M. (1999). *Zapobieganie przemocy w rodzinie*. Warszawa: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
2. Herzberger, S.D. (2002). *Przemoc domowa*. Warszawa: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
3. James, R.K., & Gilliland, B.E. (2009). *Strategie interwencji kryzysowej*. Warszawa: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
4. Kubacka- Jasiocka, D. (2010). *Interwencja kryzysowa. Pomoc w kryzysach psychologicznych*. Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.
5. Nowakowska, U., & Pupek, E. (2009). *Przemoc wobec kobiet w rodzinie*. Warszawa: Centrum Praw Kobiet.
6. Stożek, M. (2009). *Przemoc w rodzinie. Zapobieganie w świetle przepisów prawa*. Warszawa: Instytut Psychologii Zdrowia. Polskie Towarzystwo Psychologiczne.
7. M. Lewoc, Temida a przemoc w rodzinie 2012, *Niebieska Linia nr 4/87/2013*.
8. M. Lewoc, Przemoc w rodzinie - wystąpienie konferencyjne, „Sprawca czy Ofiara”, Warszawa 2013.
9. Materiały wewnętrzne - sprawozdania Wydziału Polityki Społecznej ŚUW, Kielce 2012.
10. Materiały konferencyjne KMP Kielce, Urząd Miasta Kielce, 18 grudnia 2012r.
11. Materiały wewnętrzne – sprawozdania Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Ośrodka Korekcyjno – Edukacyjnego dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie, Kielce 2008 – 2013.
12. Materiały wewnętrzne – sprawozdania z realizacji GPPPwR i POO w latach 2008 – 2013.
13. Materiały wewnętrzne – sprawozdania, protokoły, raporty Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kielcach za lata 2011 – 2013.
14. Sprawozdanie z realizacji KPPPwR za 2011- 2012r.
15. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2016, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Kielce: Oficyna Wydawnicza – Reklamowa Sagalara, Kielce 2011.

Autor Programu - mgr Grażyna Pisarczyk

SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE na terenie miasta Kielce

Załącznik

SCHEMAT DZIAŁANIA GMINNYCH ZESPOŁÓW INTERDYSCYPLINARNYCH na terenie miasta Kielce

Załącznik II

